

Grunnleggende regnskap

av Aage Sending

Fagbokforlaget

3. utgave

Løsningsforslag

til egentreningsoppgavene og Test deg selv

Oppdatert/rettet siste gang: 2012-1-18

1.2.1

Han bør levere regnskap, om ikke annet så ut fra hensynet til sine egne interesser. Når man er ansvarlig for andres penger, kan et ryddig regnskap forebygge spekulasjoner, blant annet om kassererens forvaltning av pengene. De fleste underslag, og de er det ganske mange av, er gjort der kassereren har hatt stor tillit, og der han selv selvsagt ikke har sett noen grunn til å avlegge for detaljerte eller ryddige regnskaper. Rot i regnskapet og urent mel i posen inntreffer ofte samtidig. Når man vet at det er slik, er det dobbelt grunn for en kasserer til å avlegge et regnskap som er tillitvekkende.

1.3.2

- a) Dersom finansinstitusjonene skal delta med finansieringshjelp, har de vanligvis en forventning og et krav om at også eierne stiller opp med kapital. Det gjelder enten det er en bedrift eller en privatperson. Dette bidrar til å sikre at långiverne får tilbake sine penger, siden egenkapitalen virker som en buffer dersom virksomheten går med tap. Men i tillegg signaliserer det at eierne har tro på prosjektet når de satser skikkelig selv. Ofte krever bankene for nye prosjekter minst 1/3 egenkapital. Med høy egenkapitalandel er det normalt lett å få lånt resten, naturligvis noe avhengig av risikoen i prosjektet.
- b) Renter (og normalt også avdrag) kreves ubønnhørlig inn på gjelden selv om virksomheten sliter i motgang og har lite likvider. Egenkapitalen er mer fleksibel i så måte. Man betaler sjelden tilbake selve egenkapitalen, og slett ikke når det går dårlig. Utbyttebetaling kan også utsettes til likviditeten er bedre. Egenkapital er derfor en mer fleksibel form for finansiering enn lånekapital. Men det er feil å si at den er billigere. Snarere tvert om: Den må over tid gis høyere avkastning enn det långiverne får, siden eierne sitter med høyere risiko.

2.1.2

- a) Pensjonskostnadene vil inngå i lønnskostnadene.
- b) Finanspostene kommer etter driftsresultatet i resultatoppstillingen. Driftsresultatet blir derfor upåvirket av renteinntekter og rentekostnader.
- c) Vareforbruk = varekostnad: 60 % av kr 100 000 = kr 60 000. Dette belastes resultatoppstillingen. Beholdning av varer ved periodens slutt blir: kr 100 000 – kr 60 000 = kr 40 000. Dette settes inn i balansen. Vanligvis kontrolleres beholdningsverdien gjennom vare-opptelling.

- d) Om et enkeltmannsforetak har flere enn 20 ansatte *eller* har eiendeler som totalt overstiger 20 millioner kroner, må man innrette seg etter regnskapsloven. Da er man automatisk også underlagt bokføringsloven.
- e) Alle aksjeselskapet (AS og ASA) er underlagt både regnskapsloven og bokføringsloven, uansett størrelse.

2.2.2

- a) Utfylt balansefigur:

Eiendeler	Egenkapital/gjeld
Anleggsmidler	Egenkapital
Omløpsmidler	Gjeld

- b) Når en virksomhet selger på kreditt, det vil si ikke krever kontant betaling ved levering, oppstår kundefordringer.
- c) Når man trekker gjeld fra eiendelene, få man egenkapitalen.
- d) Tilbakeholdt overskudd havner blant annen egenkapital.
- e) Reell verdi på eiendeler – gjeld = reell verdi av egenkapitalen.
- f) Med skjulte reserver i bygninger er reell egenkapital høyere enn bokført.
- g) Kassekredittgjelden er kr 300 000.

2.2.3

- a) Anleggsmidlene øker med kr 5 000 000. For at balansen fortsatt skal balansere, må noe annet reduseres tilsvarende på samme siden, eller noe på den andre siden må økes tilsvarende. Det virker vel lite fornuftig at omløpsmidlene reduseres? Det skjer jo ikke noe med våre bankinnskudd eller kundefordringer om vi velger å justere verdien på bygningene! Heller ikke de som har lånt oss penger, har krav på å få mer tilbake selv om vi korrigerer den regnskapsmessige verdien på våre eiendeler. Da må det være egenkapitalen som øker tilsvarende. Parallellen til selvangivelsen er klar. Går skattetaksten opp med for eksempel kr 100 000, øker eiendelene og formuen (= egenkapitalen) med kr 100 000.
- b) Man blir ikke bedre stilt av å registrere verken det ene eller andre. Det er realitetene som avgjør. Stiger eiendommen i verdi, blir man bedre stilt. Bokføring er bare en konstatering av noe som har skjedd, og endrer ikke på realitetene. Bokført egenkapital øker, men ikke den reelle.
- c) Eiendeler = gjeld + egenkapital $\Rightarrow$ Gjeld = eiendeler – egenkapital, det vil si at gjelden må være: 12 000 000 – 4 000 000 = 8 000 000.
- d) Kundefordringer er en eiendel. Det gir seg blant annet utslag i at de kan selges (= factoring).

2.2.4

- a) Kassekreditten består av limit (= maksimalt kredittbeløp), utnyttet eller trukket (= det man har brukt av innvilget kreditt) og ubenyttet del (= det man fortsatt kan disponere).

Limit – brukt = ubenyttet, det vil si:

$$\text{Limit} = \text{ubenyttet} + \text{brukt} = 457\ 000 + 443\ 000 = 900\ 000.$$

- b) Økning i limit påvirker ikke balansen. Det er det som brukes av kreditten (trukket), som kommer inn i balansen.
- c) Lettomsettelige børsnoterte aksjer er det enkelt og raskt gjort å omsette til penger. De er derfor svært likvide. Varelager tar det normalt mye lengre tid å omgjøre til kontanter.
- d) Egenkapital har lavest kontonummer og er mest langsiktig, derfor kommer den høyest opp i balansen.
- e) Høy egenkapitalandel (egenkapitalprosent) uttrykker soliditet. Gjeldsgraden (andel gjeld) uttrykker for så vidt det samme, men indirekte.
- f) En likvid virksomhet disponerer godt med likvider i forhold til betalingsforpliktelsene man står overfor.
- g) Risikoen i prosjektene er viktig. Selv om et prosjekt gir høyere avkastning, er det ikke sikkert at det er det beste valget. Risikoen kan være høyere enn det man blir kompensert for i form av økt forventet avkastning.

2.5.2

- a) De to mest utbredte rapportene er resultatoppstillingen og balansen. En tredje er kontantstrømanalyse, men langt fra alle virksomheter må lage en slik oppstilling. Det er gjerne forbeholdt de store virksomhetene, men flere kan ha nytte av det.
- b) Langsiktig kapital er satt sammen av to elementer: egenkapital og langsiktig gjeld (forfall senere enn 12 måneder frem i tid).
- c) Alle påstander om at egenkapital er billigere enn lånekapital, er feilaktige. Kostnaden for kapital består i en godtgjørelse for å ha gitt fra seg pengene (tidskostnad), kompensasjon for verdiforringelse på pengene mens de er lånt bort (inflasjon), og sist, men ikke minst, godtgjørelse for risiko. De to første leddene, tidskostnaden og inflasjonen, er like for lån og egenkapital. Når det gjelder risikokostnaden, avhenger den av i hvilken grad pengene er sikret mot tap. Långiverne har normalt pant, og gjelden skal i tillegg dekkes fullt ut før egenkapitalytterne får noe som helst. Egenkapitalen er følgelig dårligst sikret og har størst risiko. De som setter inn egenkapital i et prosjekt/foretak, forventer at de skal få en høyere godtgjørelse enn det långiverne får. Det betyr at egenkapitalen er den dyreste kapitalen et foretak finansieres med. Fordelen med egenkapital er blant annet at man ikke behøver å utbetale den høyere godtgjørelsen. Man kan la være å betale utbytte enkelte år når likviditeten er dårlig. Det betyr at fleksibiliteten er større. Tilbakeholdte overskudd medfører verdistigning på virksomheten og aksjene, slik at eierne får en del av avkastningen gjennom verdistigning. Gir virksomheten i perioder lavt utbytte, er det forventning om høyere avkastning i andre perioder, slik at avkastningen i det lange løp blir høyere enn på lån. Myten om egenkapital som billig kan også skyldes at utbytte ikke belastes regnskapet som en kostnad. Det er en disponering av årets overskudd, eventuelt at det tas fra fond, og kommer aldri med som en kostnad ved resultatberegningen.
- d) Driftskostnader: lønnskostnader (inklusive sosiale kostnader), material-/varekostnader, avskrivninger og andre driftskostnader.
- e) Omløpsmidler (OM) øker, og egenkapital (EK) øker.
- f) Det er motsatt!
- g) Det medfører en tilsvarende økning i egenkapitalen (annen egenkapital).
- h) Skattekostnaden er i prinsippet 28 % av regnskapsmessig overskudd, det vil si kr 560 000. Skattekostnaden består av vanlig betalbar skatt og endring i utsatt skatteforpliktelse. I dette tilfellet må derfor utsatt skattekostnad være 280 000, siden summen av betalbar og utsatt skatt utgjør skattekostnaden. Men det som her er sagt etter den innledende setningen, ligger egentlig utenfor rammen av hva denne boka tar opp. Men det er riktig!
- i) Likviditet er mest kritisk. Tilføres virksomheten nok penger fra eiere og/eller långivere, kan man klare seg lenge selv med dårlig lønnsomhet, bare man klarer å betale regningene.
- j) Den vanligste formen for egenkapitaløkning er overskudd som holdes tilbake i virksomheten og ikke utbetales som utbytte.
- k) Limit representerer total kredittgrense, trukket er det vi har utnyttet av kreditten, mens ubenyttet er forskjellen mellom limit og trukket. I balansen er det trukket eller utnyttet del som kommer med.

2.5.3 Test deg selv

Riktige svar: 1, 5, 7, 8, 9, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28 og 29.

Du får ett poeng for hvert riktig valg, og minus ett poeng for hvert feil. Totalt 17–21 poeng gir en A, 13–16 poeng gir B, 9–12 gir C, 5–8 poeng gir D, 1–4 poeng gir E og mindre enn ett poeng gir F.

3.2.1

- a) Arbeidsgiveravgift er en betydelig kostnad i mange virksomheter, men i dette tilfellet ser vi av kontonummeret at dette dreier seg om skyldig arbeidsgiveravgift (27 = gjeldskonto). Kontonummeret begynner med 2, det vil si at det er en balansekonto, og den påvirker derfor balansen og ikke resultatet. Men motposteringen på andre kontoer kan jo ha hatt resultateffekt, men dette spørsmålet var begrenset til konto 2770.
- b) Konto 5400 påvirker resultatet siden det er en resultatkonto ($3x-8x$ er resultatkontoer). $5x$ -kontoer gjelder lønnskostnader.
- c) Varer i arbeid er et vanskelig tema. Imidlertid sier kontonummeret hvor saldoen skal styres; i dette tilfellet til resultatet, og ikke til balansen. Det finnes imidlertid en tilsvarende balansekonto, varer i arbeid ($1x$ -konto), som påvirker balansen.
- d) Alle kontoer som begynner med 1 eller 2, gjelder balansen, og ikke resultatet. Derfor ingen resultateffekt fra konto 1420. Kontoen gjelder eiendeler, i dette tilfellet en beholdning (beholdning av varer i arbeid).
- e) Konto 4190 påvirker resultatet siden kontonummeret begynner med 4.
- f) Samme tanker som foran: Kontoen er en balansekonto, en eiendel, og påvirker følgelig ikke resultatet.
- g) Egenkapitalen finner vi i kontoklasse 2.
- h) Egenkapitalen finner vi i kontogruppe 20

Vi ser at kontonummeret er avgjørende for om en konto har effekt på resultat eller balanse.

3.2.4

- a) Eiendeler: $150 + 150 + 100 = 400$.
- b) Gjeld: $100 + 20 = 120$ (gjelden er ikke $-120!$).
- c) Sum inntekter: 5 100. Sum kostnader: $3\ 000 - 100 + 2\ 000 + 80 + 20 = 5\ 000$. Det er åpenbart et overskudd på 100.
- d) Når det ikke betales utbytte, øker egenkapitalen med overskuddet (eventuelt etter skatt).

4.1.2

1

EIENDELER			=	EGENKAPITAL		+	GJELD	
AM		OM		EK 1/1 + innbet.	Resultat i perioden		LG	KG
	+	+50 000 <i>Bank</i>		+50 000 <i>EK</i>				

2

EIENDELER			=	EGENKAPITAL		+	GJELD	
AM		OM		EK 1/1 + innbet.	Resultat i perioden		LG	KG
	+	+500 000 <i>Bank</i>					+500 000 <i>Langs. lån</i>	

3

EIENDELER			=	EGENKAPITAL		+	GJELD	
AM		OM		EK 1/1 + innbet.	Resultat i perioden		LG	KG
	+	-15 000 <i>Bank</i>			-15 000 <i>Rentekost.</i>			

4

EIENDELER			=	EGENKAPITAL		+	GJELD	
AM		OM		EK 1/1 + innbet.	Resultat i perioden		LG	KG
	+	-46 000 <i>Bank</i>					-46 000 <i>Langs. lån</i>	

5

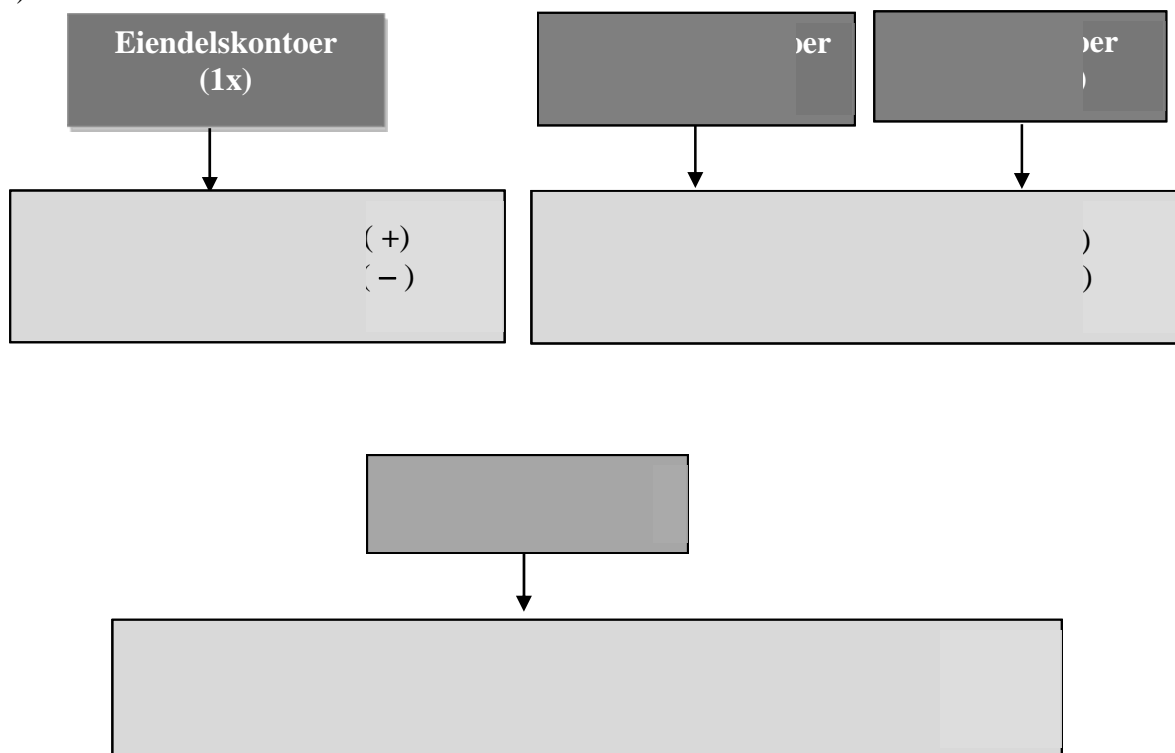
EIENDELER			=	EGENKAPITAL		+	GJELD	
AM		OM		EK 1/1 + innbet.	Resultat i perioden		LG	KG
-9 000 <i>Inventar</i>	+				-9 000 <i>Avskr.</i>			

6

EIENDELER			=	EGENKAPITAL		+	GJELD	
AM		OM		EK 1/1 + innbet.	Resultat i perioden		LG	KG
	+	-12 000 <i>Bank</i>						-12 000 <i>Lev.gjeld</i>

5.2.2

- a) Kr 100 000 krediteres 1920 *Bank* (reduksjon av eiendeler) og debiteres 1460 *Varekjøp* (økning av eiendeler).
- b) Kr 500 000 debiteres 1920 *Bank* (økning av eiendeler) og krediteres 2240 *Pantelån* (økning av gjeld).
- c) Kr 150 000 debiteres 1500 *Kundefordringer* (økning av eiendeler) og krediteres 3000 *Varesalg* (økning av egenkapital gjennom gunstig resultateffekt, isolert sett).
- d)

5.2.3 Test deg selv

Riktige påstander: 1, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 17 og 18.

Du får ett poeng for hvert riktig valg, og minus ett poeng for hvert feil. Totalt 10–12 poeng gir en A, 8–9 gir B, 6–7 gir C, 4–5 gir D, 1–3 gir E og mindre enn ett poeng gir F.

5.3.2

- 1 D 1900, K 3000
- 2 D 4000, K 1900
- 3 D 2240, K 1920
- 4 D 5000, K 1920
- 5 D 2600, K 1950
- 6 D 6900, K 1900
- 7 D 3000, K 1500
- 8 D 1250, K 1900
- 9 D 8150, K 1920
- 10 D 1810, K 1920
- 11 D 2400, K 1460
- 12 D 7800, K 1200

5.4.1

Riktige påstander: 4, 5, 7 og 8.

Du får ett poeng for hvert riktig valg, og minus ett poeng for hvert feil. Totalt 4 poeng gir en A, 3 gir B, 2 gir C, 1 gir D, 0 gir E og mindre enn 0 poeng gir F.

5.4.2

- Sum av resultatkontoene: $-10\ 000 + 7\ 000 + 600 + 1\ 400 + 50 + 200 = -750$. Det er for øvrig ferdig summert i oppstillingen (sum $3x-8x$). Intuitivt skulle man da kanskje tro at det var underskudd, men siden inntekter registreres med $-$ og kostnader med $+$, betyr det at inntektene er større enn kostnadene. Følgelig må det være et overskudd på 750.
- Differansen mellom eiendeler og egenkapital/gjeld er: $3\ 700 - 2\ 950 = 750$. Denne differansen er også, kanskje litt overraskende, lik overskuddet. Men dette gjelder bare så lenge man ikke har disponert årets overskudd. Her vises det at det er en nær sammenheng mellom resultat- og balanseoppstillingen.
- Det dobbelte bokholderis prinsipp medfører at summen alltid må bli 0.
- Anleggsmidler: 0. Omløpsmidler: $1\ 200 + 1\ 500 + 1\ 000 = 3\ 700$.
- Aksjekapital representerer innskudd fra eierne, normalt i form av penger. Annen egenkapital er overskudd virksomheten har tjent inn og som er holdt tilbake i virksomheten fremfor å bli utbetalt som utbytte.
- Siden saldoen har « $\rightarrow$ » som fortegn, er det en kreditsaldo (kreditposteringene er større en debetposteringen).

5.4.4

Alle er riktige, bortsett fra påstandene 1-3, 8-9 og 13. Se karakterskal i neste spørsmål.

5.4.5

Av de 9 første påstandene er alle riktige, bortsett fra: 5, 6 og 7. I tillegg er 10c, 11a+b og 12b riktige.

Du får ett poeng for hvert riktig valg, og minus ett poeng for hvert feil. Totalt 9–10 poeng gir en A, 7–8 gir B, 4–6 gir C, 2–3 gir D, 1 gir E og mindre enn ett poeng gir F.

6.7.2

- Beløp eksklusive mva.: $\text{kr } 100 : 1,25 = \text{kr } 80$. Merverdiavgiften utgjør da $\text{kr } 20 (= 100 - 80)$, eller 20 % av 100).
- Salgspris inklusive mva.: $\text{kr } 70 \times 1,25 = \text{kr } 87,50$.
- Nettopris eksklusive mva.: $\text{kr } 500 : 1,25 = \text{kr } 400$.
- Merverdiavgiften vil utgjøre: $\text{kr } 80 \times 25 \% = \text{kr } 20$.
- Salgspris eksklusive mva.: $\text{kr } 500 : 1,5 = \text{kr } 400$. Man har da igjen til å dekke øvrige kostnader og eventuell fortjeneste: $\text{kr } 400 - \text{kr } 220 = \text{kr } 180 (= \text{bruttofortjeneste i kr} - \text{avanse i kr})$.
- Samlet utgift for inventaret: $\text{kr } 50\ 000 : 1,25 = \text{kr } 40\ 000 = \text{utgift/ avskrivningsgrunnlag}$.
- Innkjøp eksklusive mva.: $2\ 000\ 000 / 0,25 = 8\ 000\ 000$.

7.1.2

a)

Transaksjoner med kunde	Beløp	Effekt på							
		Kontanter og bank		Kundefordringer		Resultat/egenkapital		Skyldig mva.	
		Øker	Red.	Øker	Red.	Øker	Red.	Øker	Red.
1 Fakturert kr 26 000, ingen mva.	26 000			X		X			
2 Fakturert kr 1 875 inkl. mva.	1 875			X					
	1 500					X			
	375							X	
3 Sendt kreditnota kr 10 000 inkl. mva.	10 000				X				
	8 000						X		
	2 000								X
4 Betalt fakt kr 28 750, inkl. mva.	28 750	X			X				

b) Posteringene ble slik:

Konto	Inngående saldobal.	Bilag nr.				Utgående saldobal.
		1	2	3	4	
1500 Kundefordringer	+140 000	+26 000	+1 875	-10 000	-28 750	+129 125
2380 Kassekreditt	-158 000				+28 750	-129 250
2700 Utgående mva.	-48 000		-375	+2 000		-46 375
1x-2x Andre balansekontoer	+166 000					+166 000
3000 Salgsinntekt mva.-pl.	-980 000		-1 500	+8 000		-973 500
3100 Salgsinntekt mva.-fri	-32 000	-26 000				-58 000
3x-88x Andre resultatkontoer	+912 000					+912 000
<i>Kontrollsum</i>	0	0	0	0	0	0

c) Summen av resultatkontoene er -119 500 (= -973 500 - 58 000 + 912 000). Summen av balansekontoene utgjør +119 500 (+129 125 - 129 250 - 46 375 + 166 000). De to differansene har således samme tallverdi, men motsatt fortegn. Begge viser resultatet. Virksomheten har kr 119 500 i overskudd!

d) Kr 129 125.

e) Kontantstrøm fra kundene = innbetaling = (973 500 x 1,25 + 58 000) + 45 125 = 1 320 000

f) Summen må bli 0 dersom vi har gjort posteringene i henhold til det dobbelte bokholderis prinsipp, det vil si postert like mye til debet som til kredit. Og noe annet er ikke riktig!

g) Posteringene på konto for utgående mva. er: -375 + 2 000 = +1 625. Dette medfører at man skylder kr 1 650 mindre i avgift i forhold til om bilagene ikke hadde blitt registrert.

- h) Kreditnota til kunde medfører en postering til debet av konto for utgående avgift, det vil si en reduksjon i skyldig mva. og følgelig redusert innbetaling av mva. Eventuelt kan det bety mer til gode om inngående moms overstiger utgående.
- i) Postering på kassekredittkontoen: + 28 750. Debetposterings på en gjeldskonto innebærer reduksjon av gjeld.
- j) Leverer vi 28. februar, må vi innbetale mva. med kr 250 000 til myndighetene 10. april. Leverer vi en dag senere, kan vi vente til 10. juni med å innbetale de kr 250 000 i mva. Vi vil derfor disponere kr 250 000 mer i 2 måneder (– 1 dag) om vi utsetter leveringen 1 dag. På den annen side må vi trolig vente en dag lenger på oppgjør fra kunden.
- k) For avgiftspliktig virksomhet er ikke mva. noen kostnad. Priser eksklusive mva. angir derfor disse virksomhetenes reelle kostnader ved å anskaffe i henhold til prislista
- l) *Spørsmålet er blitt litt kronglete i 1. opplag av boka*, men poenget er at vi har angitt en negativ resultateffekt i den logiske betraktningen under a), mens vi i tabell b) har bokført +8 000 på en resultatkonto (til debet). Forklaringen er at ugunstige resultatelementer bokføres med + i bokføringssystemet, noe som ikke betyr gunstig, men debet.

7.2.1

- a) Varekjøp er periodens utgift til varer anskaffelsen). Kostnaden finner man ved å korrigere innkjøp for periodens beholdningsendring.
- b) Man har mottatt en kreditnota på kr 2 500 som man har benyttet anledningen til å trekke fra ved betalingen. Betalingen utgjorde derfor: $kr\ 25\ 000 - kr\ 2\ 500 = kr\ 22\ 500$.
- c) Merverdiavgiften påvirker ikke varekostnaden når man har fradragsrett for inngående avgift, som er det normale for næringsdrivende.
- d) Kreditposterings på en gjeldskonto (2x) betyr at gjelden øker.
- e) Kredittkjøpet bedrer bedriftens likviditet, ved at beløpet kan jobbe i bedriften i 45 dager som man ellers hadde gått glipp av.
- f) Ved kjøp innen 30. juni får man raskt fradrag for den mva. som er knyttet til anskaffelsen. Man sparer derfor en utbetaling på kr 2 540 000 den 31. august ved å kjøpe innen 30. juni. Venter man en dag med innkjøpet, må man vente hele to måneder ekstra for å få igjen dette avgiftsbeløpet. Ikke spesielt lurt? Ved å kjøpe inn en dag tidligere må man nok betale leverandøren en dag tidligere, men ulempen ved dette er langt mindre enn fordelene ved rask momsrefusjon.

7.2.3

a) Posteringene blir slik:

Konto	Inngående saldobal.	Bilag nr.			Utgående saldobal.
		1	2	3	
2380 Kassekreditt	-284 000		-12 500		-296 500
2400 Leverandørgjeld	-94 000	+2 500	+12 500	-3 125	-82 125
2710 Inngående mva.	+43 000	-500		+625	+43 125
4300 Varekjøp	+600 000	-2 000		+2 500	+600 500
xxxx Øvrige kontoer	-265 000				-265 000
<i>Kontrollsum</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

- b) Vi må innbetale mer i merverdiavgift etter at vi har mottatt en kreditnota fra en leverandør. Det ser vi ved at konto 2710 *Inngående mva.* krediteres for avgiften på kreditnotaen, det vil si at gjelden øker, eventuelt fordringen reduseres om vi har netto til gode.
- c) Leverandørfakturaer med mva. registreres alltid med sitt fulle beløp på leverandørkontoen, det vil si inklusive mva. Beløpene splittes ikke i varebeløp og avgiftsbeløp!
- d) Ved betaling posteres det bare på kontoen som pengene tas fra, og på leverandørkontoen. Avgiftskontoene berøres ikke.
- e) Når innkjøp registreres på en innkjøpskonto (4x-konto) og ikke til lager (en 1x-konto) trengs en konto for beholdningsendring (også en 4x-konto) for å få frem vareforbruket

7.3.2

a) Posteringene blir slik:

Konto	Inngående saldobal.	Bilag nr.		Utgående saldobal.
		1	2	
1460 Varelager	+46 000			+46 000
1500 Kundefordringer	+84 000	-25 000		+59 000
2380 Kassekreditt	-184 000	+24 500	-18 375	-177 875
2400 Leverandørgjeld	-65 000		+18 750	-46 250
2700 Utgående mva.	-38 000	+100		-37 900
2710 Inngående mva.	+22 000		-75	+21 925
1x-2x Øvrige balansekontoer	+159 000			+159 000
3000 Varesalg mva.-pl.	-240 000	+400		-239 600
4300 Varekjøp	+144 000		-300	+143 700
4390 Beh.endring varer	-4 000			-4 000
7830 Tap på fordringer	+13 000			+13 000
3x-88x Øvrige resultatkontoer	+63 000			+63 000
<i>Kontrollsum</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

- b) Overskudd: $239\,600 - 143\,700 + 4\,000 - 13\,000 - 63\,000 = 23\,900$. Her er det brukt logiske fortegn, ikke debet-/kreditfortegn. Vareforbruk: $143\,700 - 4\,000 = 139\,700$
- c) Tap på fordringer = saldo konto 7830 = kr 13 000 (debetsaldo).
- d) Brutto rabatt på kr 375 omfatter også mva. med kr 75. Denne avgiften angår mva.-avregningen, men har ingen resultat effekt. I dette tilfellet vil vi måtte betale kr 75 mer inn i avgift om kreditnotaen ikke var kommet, men altså ingen resultat effekt.

7.4.2

a) Posteringene:

	Foreløpig saldo-balanse	Bilag 1 + 2	Bilag 3		Bilag 4	Endelig saldo-balanse
1500 Kundefordringer	+500 000	-10 000	+6 250	-6 250		+490 000
1570 Andre fordringer	+70 000	-8 000				+62 000
1580 Avs. til tap på fordringer	-20 000				-7 000	-27 000
2380 Kassekreditt	-90 000			+6 250		-83 750
2700 Utgående mva.	-90 000					-90 000
2710 Inngående mva.	+60 000	+2 000	-1 250			+60 750
7820 Betalt på avskr. fordringer	0		-5 000			-5 000
7830 Tap på fordringer	+90 000	+16 000			+7 000	+113 000
xxxx Andre kontoer	-520 000					-520 000

- b) Konstaterte tap: 106 000 (= 90 000 + 16 000). Endret avsetning til fremtidige tap: 7 000.
- c) Kr 108 000 (= 113 000 – 5 000).
- d) Tapet på bilag 1 medførte at innbetalingen av mva. ble kr 2 000 lavere enn den ellers ville blitt.
- e) Til kundekonto i hovedboka er det gjerne hengt på en reskonto. Ved å føre transaksjonen slik det er gjort her, får man en komplett og riktig historie med hensyn til mellomværendet med denne kunden. Kravet til motpartsregistrering er økt de senere år med hensyn til transaksjoner mellom næringsdrivende.
- f) Når en tidligere nedskrevet fordring, som skriver seg fra et avgiftspliktig salg, likevel innbetales, må man sende avgiften videre til myndighetene. Man fikk jo fradrag for denne avgiften da tapet ble registrert, og dette må nå reverseres.
- g) Tap på fordringer er en del av driftskostnadene.
- h) Avsetningen ble økt med kr 7 000. Økt avsetning betyr økt kostnad, og følgelig forverret resultat.
- i) Avsetning til tap på fordringer har ingen effekt på mva.-oppgjøret. Mva.-effekten oppstår først når fordringen faktisk er tapt.
- j) Det blir ingen resultateffekt når tapet konstateres. Man har jo allerede reservert for tapet.

7.4.3

Riktige påstander: 2, 3, 5, 9 og 10.

Du får ett poeng for hvert riktig svar, og minus ett poeng for hvert feil. Totalt 5 poeng gir en A, 4 gir B, 3 gir C, 2 gir D, 1 gir E og mindre enn ett poeng gir F.

7.5.1

Riktige påstander: 2, 3, 4, 6, 7, 8 og 10.

Du får ett poeng for hvert riktig valg, og minus ett poeng for hvert feil. Totalt 6–7 poeng gir en A, 5 gir B, 3–4 gir C, 2 gir D, 1 gir E og mindre enn ett poeng gir F.

7.5.3

a) Diverse beregninger:

Avsetning til feriepenger: 12 % av kr 80 000 = kr 9 600.

Påløpt arbeidsgiveravgift på feriepengene (14,1 %): kr 1 354.

Skyldig arbeidsgiveravgift: 14,1 % av kr 80 000 = kr 11 280.

Vi får da følgende posteringer:

	Inngående saldo	Registrering av lønn 20.10.x1			Utgående saldo
		1	2	3	
1950 Skattetrekk	+23 000		+22 000		+45 000
2380 Kassekreditt	-268 000	-58 000	-22 000		-348 000
2600 Skattetrekk	-23 000	-22 000			-45 000
2770 Skyldig arbeidsgiveravgift	-11 985			-11 280	-23 265
2780 Påløpt arbeidsgiveravgift	-12 504			-1 354	-13 858
2940 Påløpt ferielønn	-88 680			-9 600	-98 280
5000 Lønn	+739 000	+80 000			+819 000
5180 Ferielønn	+88 680			+9 600	+98 280
5400 Arbeidsgiveravgift	+116 703			+12 634	129 337

b) Her har vi åpenbart bare fått med et lite utvalg av kontoene, de som er nødvendige for registrering av utlønningen. Det er bare når alle kontoer er med, at summen av alle kontoer vil bli 0.

7.5.4

a) Konteringen blir slik:

	Beregninger	Beløp	Konto	
			Debet	Kredit
Bruttolønn		31 000	5000	
Skattetrekk	kr 31 000 x 35 %	10 850		2600
Nettolønn		20 150		2380
Arbeidsgiveravgift på lønn	kr 31 000 x 14,1 %	4 371	5400	2770
Påløpt ferielønn	kr 31 000 x 12 %	3 720	5180	2940
Arb.g.avg. av påløpt ferielønn	kr 3 720 x 14,1 %	525	5400	2780
Skattetrekk overf. egen konto		10 850	1950	2380

b) Innbetaling av skattetrekk 15. mars: kr 10 850.

c) Kostnader til arbeidsgiveravgift: kr 4 371 + kr 525 = kr 4 896. Innbetalingen 15. mars skal være på kr 4 371 (= skyldig arbeidsgiveravgift).

d) Påløpt arbeidsgiveravgift i perioden utgjør kr 525. Den har en noe uklar forfallsdato. Dette blir gjort om til skyldig arbeidsgiveravgift i den perioden ferien avvikles og feriepengene utbetales.

7.6.2

Posteringene blir som følger:

	Inngående saldobal.	Bilag nr.				Utgående saldobal.
		1 + 2	3 + 4	5 + 6	7 + 8	
1200 Maskiner	+1 013 000					+1 013 000
1900 Kontanter	+36 000	-200	-1 250	-2 460	-500	+31 590
1950 Bankinnsk. sk.tr.	+23 000					+23 000
2000 Egenkapital	-200 000					-200 000
2240 Pantelån	-100 000				-400 000	-500 000
2380 Kassekreditt	-584 000	-12 500	-8 000	-7 500	+400 000	-212 000
2600 Skattetrekk	-23 000					-23 000
2700 Utgående mva.	-63 000					-63 000
2710 Inngående mva.	+22 000	+2 500	+250	+1 500	+100	+26 350
3000 Salgsinntekter pl.	-2 000 000					-2 000 000
5000 Lønn	+800 000					+800 000
6300 Leie av lokaler	+40 000		+8 000			+48 000
6340 Strøm	+21 000	+10 000				+31 000
6800 Kontorrekvisita	+7 000		+1 000			+8 000
6900 Telefon	+30 000			+6 000		+36 000
7010 Drift varebil	+25 000				+400	+25 400
7150 Diettgodtgjørelse	+16 000			+2 460		+18 460
7770 Bankgebyrer	+7 000	+200				+7 200
4x-88x Uspes. kontoer	+930 000					+930 000
<i>Kontrollsum</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

7.7.1

a) Registreringen av bilagene fremgår av løsningen i tabellen nedenfor.

Beregninger i forbindelse med lønnsregistreringen (bilag 3):
 Skyldig arbeidsgiveravgift: 14,1 % av kr 200 000 = kr 28 200.
 Påløpne feriepenger: 12 % av kr 200 000 = kr 24 000.
 Påløpt arbeidsgiveravgift: 14,1 % av kr 24 000 = kr 3 384.

Regnskap for mars 20x1	Foreløpig saldobal.	Bilag nr.				Utgående saldobal.
		1 + 2 + 3	4 + 5 + 6	7 + 8	9 + 10	
1250 Inventar	+1 463 110					+1 463 110
1460 Varelager	+150 000					+150 000
1500 Kundefordringer	+371 000	+78 750	-18 750			+431 000
1900 Kontanter	+39 000			-3 750	-5 000	+30 250
1920 Bank	+62 000	-54 000	+100 000			+108 000
1950 Bankinnsk. sk.trekk	+110 000	+54 000			-110 000	+54 000
2000 Egenkapital	-400 000		-100 000			-500 000
2380 Kassekreditt	-589 392	-146 000	-49 000	-10 000	-56 000	-850 392
2400 Leverandører	-200 000	-9 500	+50 000			-159 500
2600 Skattetrekk	-110 000	-54 000			+110 000	-54 000
2700 Utgående mva.	-380 000	-15 750				-395 750
2710 Inngående mva.	+90 000	+1 900	-200 +3 750 NB	+750	+1 000	+97 200
2770 Skyldig arb.g.avg.	-56 000	-28 200		-1 410	+56 000	-29 610
2780 Påløpt arb.g.avg.	-40 574	-3 384		+1 410		-42 548
2940 Påløpt ferielønn	-287 760	-24 000		+10 000		-301 760
3000 Salgsinntekter pl.	-5 337 220	-63 000				-5 400 220
3800 Fortj. ved salg AM	-30 000					-30 000
4300 Varekjøp	+1 393 200	+7 600	-800			+1 400 000
4390 Beh.endr. varelager	0					0
5000 Lønn	+2 398 000	+200 000				+2 598 000
5180 Ferielønn	+287 760	+24 000				+311 760
5400 Arb.g.avg.	+378 692	+31 584				+410 276
6010 Avskrivninger	+200 000					+200 000
6800 Kontorrekvisita	+12 000				+4 000	+16 000
7010 Drift varebil	+18 000			+3 000		+21 000
7790 Andre driftskostn.	+122 184					+122 184
7830 Tap på fordringer	+315 000		+15 000			+330 000
8150 Rentekostnad	+21 000					+21 000
<i>Kontrollsum</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

- b) Fortjenesten ved salg av anleggsmidler er kr 30 000. Det fremgår av creditsaldoen på konto 3800. Denne fortjenesten grupperes normalt som driftsinntekt. Det er i det hele tatt strenge krav til at noe grupperes som ekstraordinært.
- c) Resultat- og balanseoppstilling basert på saldobalansen foran:

Resultatregnskap 20x5	
Salgsinntekt	5 400 220
Annen driftsinntekt	30 000
Sum driftsinntekt	5 430 220
Varekostnad	1 400 000
Lønnskostnad	3 320 036
Avskrivninger	200 000
Andre driftskostnader	489 184
Driftsresultat	21 000
Rentekostnad	21 000
Resultat før skattekostnad	0

Balanseoppstilling 31.12.20x5	
<i>Inventar (= sum anleggsmidler)</i>	<i>1 463 110</i>
Varelager	150 000
Kundefordringer	431 000
Bankinnskudd, kontanter	192 250
<i>Sum omløpsmidler</i>	<i>773 250</i>
Sum eiendeler	2 236 360
Egenkapital	500 000
Gjeld til kredittinstitusjoner	850 392
Leverandørgjeld	159 500
Skyldige offentlige avgifter	424 708
Annen kortsiktig gjeld	301 760
<i>Sum (kortsiktig) gjeld</i>	<i>1 736 360</i>
Sum egenkapital og gjeld	2 236 360

- d) 1
 e) 3
 f) 2
 g) 1

7.7.2

Riktige svar: 1a, 2b, 3c, 4c, 5a, 6a, 7b og 8c.

Du får ett poeng for hvert riktig valg, og minus ett poeng for hvert feil. Totalt 7–8 poeng gir en A, 6 gir B, 4–5 gir C, 3 gir D, 1–2 gir E og mindre enn ett poeng gir F.

7.7.3

Riktige svar: 1b, 2b, 3c, 4b, 5e, 6a, 7b, 8c, 9a, 10d, 11b, 12c, 13a, 14b, 15c, 16b, 17b, 18b, 19c, 20e og 21a.

Du får ett poeng for hvert riktig valg, og minus ett poeng for hvert feil. Totalt 15–19 poeng gir en A, 12–14 gir B, 8–11 gir C, 6–7 gir D, 4–5 gir E og mindre enn fire poeng gir F.

9.2.1

- a) Innkjøp i løpet av året: kr 2 930 000 (= debetsaldo på innkjøpskontoen).
- b) Vareforbruk = innkjøp ± beholdningsendring = $2\ 930\ 000 + 62\ 000 = 2\ 992\ 000$.
- c) Beholdningsendringen kommer i dette tilfellet som forbruk/kostnad i tillegg til innkjøpet. Begge kontoene har debetsaldo. Det må da være en beholdningsreduksjon. Reduksjonen er på kr 62 000.
- d) Med en beholdningsverdi som var 52 000 høyere, ville forbruket blitt redusert med dette beløpet, til totalt 2 940 000.
- e) Differansen mellom teoretisk beholdning, som regnskapet viser, og faktisk opptalt beholdning, kan skyldes svinn på grunn av tyverier eller skjødesløs behandling, utgått på dato, feilregistreringer inn og ut av lager, sviktende mottakskontroll av varene slik at vi ikke har fått hva vi har bestilt og betalt, og så videre.

9.2.3

- a) 570 000.
- b) Kreditsaldo (med «-»).
- c) Kr 10 000.
- d) Forverres med kr 30 000. Har brukt opp mer varer enn opprinnelig lagt til grunn.
- e) Kr 450 000.
- f) Resultatet vil forbedres med kr 20 000. Har ikke brukt så mye materialer som først antatt.

9.3.1

- a) Samlede avskrivninger: kr 72 000 + kr 60 000 = kr 132 000.
- b) Etter at det er avskrevet kr 60 000, er bygningenes registrerte verdi ifølge endelig saldobalanse kr 2 000 000. Da må verdien ved årets begynnelse ha vært kr 2 060 000.
- c) Avskrivninger har ingen effekt på likviditeten. De medfører ingen utbetaling. Utbetalingen skjedde i forbindelse med investeringen.

9.4.2

a) Nødvendige posteringer:

	Foreløpig saldobalanse	Tilbakeført fjorårets avsetninger	Årets avsetninger	Endelig saldobalanse
1500 Kundefordringer	+500 000			+500 000
1580 Avs. til tap på fordringer	-78 000	+78 000	-50 000	-50 000
2980 Garantiforpliktelse	-125 000	+125 000	-450 000	-450 000
7550 Garantikostnader	+410 000	-125 000	+450 000	+735 000
7830 Tap på fordringer	+120 000	-78 000	+50 000	+92 000
xxxx Andre kontoer	-827 000			-827 000

b) Årets realiserte garantikostnader beløp seg til kr 410 000.

c) Årets totale garantikostnader er satt sammen av to elementer: realiserte kostnader kr 410 000, og økt avsetning til fremtidige garantikostnader med kr 325 000.

d) Den reduserte avsetningen forbedret resultatet med kr 28 000.

e) Resultateffekt av den tapte fordringen: $\text{kr } 16\,250 : 1,25 = \text{kr } 13\,000$.

9.5.2

a) Registreringene blir slik:

Konto	Forel. saldobal.	Moment nr.				Endelig saldobal.
		1	2	3 + 4	5 + 6	
1700 Forsk.betalt husleie	0			+6 000		+6 000
1720 Forsk.betalt forsikring	0			+2 500		+2 500
1750 Påløpne leieinntekter	+6 300		-6 300			0
1760 Påløpne renter	0				+4 000	+4 000
2950 Påløpne renter	0					0
2969 Div. påløpne kostnader	0	-8 800				-8 800
2961 Forsk.betalt husleie	0		-12 600			-12 600
2965 Påløpt strøm	0				-8 000	-8 000
3600 Husleieinntekter	-94 500		+18 900			-75 600
6300 Leie av lokaler	+42 000			-6 000		+36 000
6340 Strøm	+39 000				+8 000	+47 000
6900 Telefonkostnader	+50 500	+8 800				+59 300
7500 Forsikringer	+32 500			-2 500		+30 000
8050 Renteinntekt	-8 000				-4 000	-12 000
xxxx Andre kontoer	-67 800					-67 800
<i>Kontrollsum</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

Litt om posteringene av moment 2: Vi må rette opp for at vi ikke lenger har noen leie til gode. De kr 6 300 som står på konto 1750 fra i fjor, må derfor fjernes. Motpost blir på konto 3600. Samtidig er det registrert for mye leieinntekt, siden 2 måneder gjelder neste år. Kr 12 600 må derfor debiteres konto 3600 og krediteres konto 2961. Totalt blir det derfor en debitering av konto 3600 på kr 18 900.

- b) Trolig er det betalt leie i løpet av året med kr 94 500 (fra og med desember 20x0 til og med februar 20x2: kr 6 300 x 15). Vi må tilbakeføre periodiseringen fra i fjor, kr 6 300 på konto 1750, og gjøre ny periodisering av forskuddsbetalt leie nå, kr 12 600. Etter at vi har ryddet opp i periodiseringene, står vi igjen med kr 75 600 som leieinntekt. Det virker fornuftig: 12 måneders leie i 20x1 à kr 6 300.

9.6.1

- a) Avskrivninger på maskinen i april settes til «0» siden anskaffelsen skjer så sent i måneden.
- b) Verdi av maskinene ved årets begynnelse: $296\,500 - 50\,000 + 28\,000 = 274\,500$ eller $246\,500 + 28\,000 = 274\,500$.
- c) Merverdiavgiften påvirker ikke investeringsutgiften i virksomheter som har fradragrett for inngående avgift, det vil si de langt fleste.
- d) Massasje er ikke mva.-pliktig omsetning, dvs. at det ikke kreves opp mva. Følgelig får man ikke fradrag for mva. betalt på investeringer, som da blir 25 % dyrere enn for den vanlige virksomheten.

9.6.3

- a) Beløp som skal balanseføres: $\text{kr } 250\,000 : 1,25 + 14\,000 = \text{kr } 214\,000$.
- b) Kr 214 000.
- c) Gevinst ved salg av AM = salgsbeløp – registrert verdi på salgstidspunktet = $60\,000 - 42\,800 = 17\,200$.
- d) Gevinst/tap ved salg av anleggsmidler skal normalt anses som en driftsinntekt/driftskostnad, ikke som en ekstraordinær post. Det er meget strenge krav til presentere noe som ekstraordinære poster.
- e) Kryss på alle tre påstandene.

9.6.4

Rimelig dekkende påstander: 2, 5, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15 og 16.

Du får ett poeng for hvert riktig valg, og minus ett poeng for hvert feil. Totalt 8–10 poeng gir en A, 6–7 gir B, 4–5 gir C, 2–3 gir D, 1 gir E og mindre enn ett poeng gir F.

9.6.5

- a) Overskuddet øker til kr 8 000 000 om vi periodiserer for forskuddsbetalt strøm (kr 160 000). Frimerkene representerer et så ubetydelig beløp at det er liten grunn til å periodisere for disse.
- b) Det er brukt varer for 200 mindre enn det som er kjøpt inn. Det betyr at lageret må ha økt med 200 i perioden. Siden beholdningen nå er 300, må den ha vært 100 ved periodens begynnelse. Utgift = anskaffelse, og siden det er kjøpt inn for 1 000, representerer dette utgiften. Overskudd = $1\,020 - 800 - 180 = 40$.
- c) Årets kostnad: $3\,000\,000 - 30\,000 + 38\,000 + 35\,000 - 25\,000 = 3\,018\,000$

10.2.1

- a) Bevegelsen på kontoen i mars: Betalt skyldig arbeidsgiveravgift for januar og februar den 10. mars med kr 29 610 (debet). Ny arbeidsgiveravgift skyldig for utlønningen i mars, kr 12 972 (til kredit). Det siste beløpet er 14,1 % av lønnen på kr 92 000. Disse to posteringene gir en bevegelse netto til debet med kr 16 638.
- b) Mva.-kontoene er avsluttet mot *Oppgjørskonto mva.*, og denne kontoen viser hva som skal betales: kr 206 500.
- c) Kostnader til arbeidsgiveravgift hittil i år: $(410\,000 + 49\,200) \times 14,1\% = 64\,747$.
- d) For betaling av skattetrekk: kr 59 000   D 2600   K 1950
Betaling av arbeidsgiveravgift: kr 28 200   D 2770   K 2380
- e) Beløpet er netto, og bak dette tallet ligger flere posteringer. Skattetrekk for januar/februar er betalt ut av kontoen med kr 54 140 (kredit). Når det i mars er registrert nytt skattetrekk inn på kontoen med kr 27 140 (debet), blir nettobevegelsen kr 27 000 til kredit.
- f) Påløpt ferielønn er en reserve som er avsatt for å dekke feriepengene når den tid kommer. Vi befinner oss i april, og ferien avvikles hovedsakelig i juli. Man skylder da feriepengene både på fjorårets lønn og lønn hittil i år. Størsteparten av beløpet utgjør feriepenge oppgjør i fjor, som enda ikke er utbetalt.
- g) Poenget med løpende å avsette til påløpne feriepenge er å ta kostnaden når plikten til å betale feriepenge oppstår. Når så pengene utbetales, er kostnaden for lengst registrert. Utbetalingen medfører derfor ingen endring i kostnadene.

10.3.1

- a) Vi har forbrukt kr 60 000 mer enn innkjøpt, siden lageret er redusert med kr 60 000. Siden vi har kjøpt inn varer for kr 340 000, må vi ha forbrukt varer for kr 400 000. Utgiften er kr 340 000, mens kostnaden er kr 400 000. Utgift = innkjøp, kostnad = forbruk.
- b) Økt avsetning øker kostnadene til tap på fordringer. Overskudd før skattekostnad reduseres derfor med kr 20 000.
- c) Forskuddsbetalinger vi har gjort, betyr at vi har et krav mot den som har mottatt forskuddsbetalingen. Vi har krav på å få varer eller tjenester for beløpet, eventuelt å få pengene tilbake. Forskuddsbetalt forsikring bør derfor registreres på en konto i klasse 1.
- d) Vi avsetter til betalbar skatt ved årets slutt basert på vår egen beregning. Faktisk skatt kan lett bli noe annet. Det får vi først rede på tidlig på høsten året etter. Om vi har avsatt for mye / for lite til betalbar skatt året før, vil dette påvirke skatten året etter når feilen rettes opp. Har vi avsatt for lite i 20x1, vil vi «straffes» med et tillegg til beregnede betalbare skatter i 20x2. Det motsatte vil skje om vi har avsatt for mye.
- e) Økt beholdning betyr mindre forbruk. Resultatet før skattekostnad blir derfor kr 40 000 bedre.
- f) Også regnskapet for året etter blir feil når det er periodisert feil i 20x1. Feil foregående år må rettes påfølgende regnskapsår (eller når man oppdager feilen). I tillegg blir kanskje budsjettet for 20x3 feil, siden det bygger på regnskapet for 20x2. Når man retter opp feilen, er man à jour med hensyn til resultateffekt, men resultatet for 20x1 og 20x2 gir et annet resultat enn det reelle for det aktuelle året. Følgene av mangelfull periodisering kan derfor bli langvarige og gjør at man bør skjerpe seg på dette området og gjøre tingene riktig første gangen!

10.3.2

a) Posteringene fremgår av tabellen nedenfor.

	Foreløpig saldo-balanse	Moment nr.			Endelig saldo-balanse
		1 + 2	3 + 4	5 + 6	
1250 Inventar	+520 000	-10 000			+510 000
1460 Varebeholdning	+480 000	+80 000			+560 000
1500 Kundefordringer	+600 000				+600 000
1580 Avs. til tap på fordringer	-54 000		-8 000		-62 000
1700 Forsk.betalt husleie	0				0
1720 Forsk.betalt forsikring	+5 600		+400		+6 000
2500 Betalbar skatt	0			-120 000	-120 000
2961 Forsk.betalt husleie	-5 400			-600	-6 000
1x-2x Andre balansekontoer	-1 088 000				-1 088 000
3600 Husleieinntekter	-36 000			+600	-35 400
4300 Varekjøp	+3 200 000				+3 200 000
4390 Beh.endring varer	-200 000	-80 000			-280 000
6010 Avskrivning inventar	+50 000	+10 000			+60 000
7500 Forsikringer	+24 000		-400		+23 600
7830 Tap på fordringer	+120 000		+8 000		+128 000
8300 Betalbar skatt	+12 000			+120 000	+132 000
3x-88x Andre resultatkontoer	-3 628 200				-3 628 200

- b) Dette er tidligere periodiseringer som trolig stammer fra forrige årsskifte. Men for så vidt er det ikke avgjørende når de ble gjort. Vi må uansett sørge for riktig periodisering nå.
- c) Vareforbruk 20x1: $3\,200\,000 - 280\,000 = 2\,920\,000$.
- d) Beholdningen har økt med kr 280 000 i løpet av året (kreditsaldo på konto 4390). Når vi vet at beholdningen 31. desember er kr 560 000, må den ha vært kr 280 000 ved årets begynnelse.
- e) Den nye forsikringspolisen har en premie på kr 2 000 per måned og dekker ni måneder av 20x1. I tillegg kommer periodiseringen vi gjorde ved forrige årsskifte på kr 5 600 for de tre første månedene av 20x1. Premien per måned synes å ha vært noe lavere året før. Total kostnad for 20x1 blir derfor kr 23 600.
- f) Her benyttes sammenstillingsprinsippet for å få riktig kostnad i perioden.
- g) Realisert tap på fordringer synes å være kr 120 000. Dette er utgiftsført på konto 7830 før vi gjør ny avsetning til forventede tap.
- h) Konto 1700 representerer fordring, mens vi har en forpliktelse etter å ha mottatt forskuddsleie.
- i) Konto for beholdningsendring viser en kreditsaldo («-») som gjør at kostnaden blir lavere enn innkjøpene, dvs. at det har vært en lagerøkning.

11.1.1

a) Posteringene blir følgende:

	Foreløpig saldobalanse	Disponering av årets overskudd	Endelig saldobalanse
2000 Aksjekapital	-1 000 000		-1 000 000
2050 Annen egenkapital	-230 000	-80 000	-310 000
2800 Avsatt utbytte	0	-120 000	-120 000
1x-2x Andre balansekontoe	+1 430 000		+1 430 000
3xxx Diverse inntektskontoer	-10 000 000		-10 000 000
4x-88x Diverse kostnadskontoer	+9 800 000		+9 800 000
8920 Disponert til utbytte	0	+120 000	+120 000
8960 Disponert til annen egenkap.	0	+80 000	+80 000
<i>Kontrollsum</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

At overskuddet er kr 200 000, finner vi ved å summere resultatkontoene i foreløpig saldobalanse.

b) Umiddelbart før resultatdisponeringen er summen av resultatkontoene kr -200 000. Etter at resultatet er disponert, er summen 0, fordi vi da har overført resultatet til balansen. Også summen av alle balansekontoe er nå «0». Balansekontoe føres i ny regning når et nytt år startes opp, mens alle resultatkontoene nullstilles ved hvert årsskifte.

11.2.2

Riktige påstander: 1, 2, 5, 8, 10, 12, og 14.

Du får ett poeng for hvert riktig valg, og minus ett poeng for hvert feil valg. Totalt 6-7 poeng gir en A, 5 gir B, 3-4 gir C, 2 gir D, 1 gir E og mindre enn ett poeng gir F.

11.2.4

- Regnskapet viser hvor stor del som er benyttet (trukket, utnyttet) på kassekreditten, ikke limit eller disponibelt.
- Vi ser at beholdningsendringen utgjøres av en debetsaldo, det vil si at den gir kostnadseffekt i tillegg til innkjøpet. Det betyr at vi har brukt av lageret, og at det derfor har vært en *lagerreduksjon*. Lageret er i løpet av året redusert med kr 1 350 000 (= beholdningsendringen). Når lageret ved årets slutt er kr 2 500 000, må det ha vært kr 3 850 000 ved årets begynnelse.
- Konto 8320 *Endring utsatt skatt* viser en kreditsaldo på kr 120 000. Kreditsaldo på en resultatkonto har gunstig resultateffekt. Det betyr at skattekostnaden reduseres med kr 120 000, og årsoverskuddet øker.
- Skattekostnaden fremkommer som summen av betalbar skatt og endring i utsatt skatt: kr 300 000 - kr 120 000 = kr 180 000.
- Gevinst ved salg av anleggsmidler skal normalt grupperes som annen driftsinntekt, det vil si at den påvirker driftsresultatet.

12.1.2

xxx Rettelse i 1. opplag, s 188, i tabellen øverst, i tall-kolonnen: i 2. linje endres +680 000 til +180 000. I 4. linje endres +400 000 til +900 000. xxx

a) Regnskapet for januar 20x4, med unntak av resultatdisponering:

	IB 1.1.20x4	Bilag			Endelig saldobalanse 20x4
		1-3	4-5	6-8	
1250 Inventar	+600 000			-7 000	+593 000
1460 Varebeholdning	+180 000	+360 000		-415 000	+125 000
1500 Kundefordringer	+520 000	+725 000	-650 000		+595 000
1920 Bank	+900 000		-400 000		+500 000
2000 Egenkapital	-1 100 000				-1 100 000
2380 Kassekreditt	-730 000	78 000	+650 000	-190 000	-348 000
2400 Leverandørgjeld	-180 000	-360 000	+400 000		-140 000
2990 Annen kortsiktig gjeld	-190 000				-190 000
3100 Salgsinntekter	0	-725 000			-725 000
4300 Varekostnader	0			+415 000	+415 000
5000 Lønnskostnader	0			+190 000	+190 000
6010 Avskrivning inventar	0			+7 000	+7 000
7790 Andre driftskostnader	0	+78 000			+78 000

b) Regnskapet for februar 20x4 med unntak av resultatdisponeringen:

	IB 1.2.20x4	Bilag			Endelig saldobalanse 20x4
		1-3	4-5	6-8	
1250 Inventar	+593 000			-7 000	+586 000
1460 Varebeholdning	+125 000	+400 000		-400 000	+125 000
1500 Kundefordringer	+595 000	+680 000	-720 000		+555 000
1920 Bank	+500 000		-460 000		+40 000
2000 Egenkapital	-1 100 000				-1 100 000
2380 Kassekreditt	-348 000	-85 000	+720 000	-180 000	+107 000
2400 Leverandørgjeld	-140 000	-400 000	+460 000		-80 000
2990 Annen kortsiktig gjeld	-190 000				-190 000
3100 Salgsinntekter	-725 000	-680 000			-1 405 000
4300 Varekostnader	+415 000			+400 000	+815 000
5000 Lønnskostnader	+190 000			+180 000	+370 000
6010 Avskrivning inventar	+7 000			+7 000	+14 000
7790 Andre driftskostnader	+78 000	+85 000			+163 000

d) Overskuddet ved utgangen av februar: 43 000. Summen av resultatkontoene viser -43 000 (kreditsaldo), det vil si overskudd!

d) Ved kortperiodisk regnskapsavslutning føres saldoen fra foregående periode (unntatt 1.1) videre på alle kontoer, både resultat- og balansekontoer. Her er poenget at resultatet skal akkumuleres for hele året, og da kan ikke taksameterne for inntekter og kostnader (= resultatkontoene) nullstilles i løpet av året.

12.1.3

- a) Det blir kryss på alle kontoer som har 1 eller 2 som første siffer i kontonummeret (= balansekontoer)
- b) Kontoene som ved regnskapsavslutningen ble benyttet for å ”løfte” årets resultat inn i balansen: 8920 og 8960
- c) Årsresultatet er summen av de to kontoene som er envnt foran.

13.8.2

- 1a: Etter at vi har trukket fra restverdien, blir avskrivningsgrunnlaget kr 160 000. Fordelt over fire år blir dette kr 40 000 (lineære avskrivninger).
- 2b: Ved saldoavskrivninger reduseres ikke avskrivningsgrunnlaget med restverdien. Avskrivningene det første året blir da kr 63 000 (= 210 000 x 0,30). I år 2 blir avskrivningene: $(210\,000 - 63\,000) \times 0,30 = 44\,100$. Alternativt kan det beregnes som $63\,000 \times 0,70 = 44\,100$.
- 3c: Lineære avskrivninger 1. år ved anskaffelse 5. august: $\text{kr } 40\,000 : 12 \times 5 = 16\,667$. Siden vi bruker eiendelen bare 5 måneder, avskriver vi $5/12$ av et helt års avskrivninger.
Bokført verdi av driftsmidlet ved utgangen av det første året blir da:
 $\text{kr } 210\,000 - \text{kr } 16\,667 = \text{kr } 193\,333$.
Vi må ta utgangspunkt i kostprisen på kr 210 000. Det blir galt å trekke fra restverdien. Restverdien er jo ikke tapt, snarere tvert om.
- 4a: Vi har foran beregnet saldoavskrivningene for et helt år til kr 63 000. For 5 måneder bør det da bli: $63\,000 : 12 \times 5 = 26\,250$.
- 5d: Gjenanskaffelsesverdi er ikke et aktuelt grunnlag for avskrivninger i norsk årsregnskap, men påstanden i c er derimot riktig. Det er også b! Eneste riktige svar er derfor d!
- 6a: Bedre enn svaralternativ a kan det ikke sies. Lineære avskrivninger og produksjonsenhetsmetoden gir samme totale avskrivninger. Det gjelder alle de vanlige metodene, selv om man ved saldoavskrivninger egentlig aldri får avskrevet alt, det vil si ender opp med restverdi (saldo) «0». Når saldo blir liten, er det imidlertid vanlig å fjerne den gjennom en *bortskrivning*.
- 7e: Grensen på kr 15 000 og 3 års levetid er en skattemessig bestemmelse som ikke er bindende for årsregnskapet. Alternativ a og c er riktige påstander, det vil si svaralternativ e er helt dekkende.

Du får ett poeng for hvert riktig svar, og minus ett poeng for hvert feil. Totalt 6–7 poeng gir en A, 5 gir B, 3–4 gir C, 2 gir D, 1 gir E og mindre enn ett poeng gir F.

13.8.5

1

Bokført verdi ved utgangen av det 3. året: $360\ 000 - 60\ 000 \times 3 = 180\ 000$ (ikke 120 000 !!!)

2 e

3 a

4 d

5 c

13.8.6

Følgende påstander er ikke riktige: c, e og k

13.8.8

Riktige påstander: 2, 3, 5, 7, 8, 9 og 10.

Du får ett poeng for hvert riktig valg, og minus ett poeng for hvert feil valg. Totalt 6–7 poeng gir en A, 5 gir B, 3–4 gir C, 2 gir D, 1 gir E og mindre enn ett poeng gir F.

14.1.1

Omløpsmidler: 1, 5, 6, 7, 10, 11 og 12.

Du får ett poeng for hvert riktig valg, og minus ett poeng for hvert feil. Totalt 7–8 poeng gir en A, 5–6 gir B, 3–4 gir C, 2 gir D, 1 gir E og mindre enn ett poeng gir F.

.

14.2.1

Riktige påstander: a, b, c, e, h,i, l, m og n.

14.3.1

Riktige påstander: 2, 4, 5, 7, 8 og 10.

Du får ett poeng for hvert riktig valg, og minus ett poeng for hvert feil valg. Totalt 5–6 poeng gir en A, 4 gir B, 3 gir C, 2 gir D, 1 gir E og mindre enn ett poeng gir F.

.

14.3.3

1 c)

Alternativ a høres helt riktig ut, men er ikke det mest brukte. Også alternativ b høres perfekt ut, mens d er helt klart feil. LIFO kan jo ikke brukes i norsk årsregnskap!

2 b)

Påstand a er helt feil! Derimot høres b veldig bra ut! Alternativ c virker kanskje heller ikke så dumt, men er litt sleipt. Man skifter ikke fra FIFO til gjennomsnitt selv om gjennomsnitt er lavere. Man er således ikke forpliktet til å velge det laveste av spesifikk tilordning, FIFO og gjennomsnitt.

3 a)

Her får vi fullt tilslag allerede i alternativ a. Også b virker litt forlokkende, men er feil. Gjenanskaffelsesverdi kan ikke benyttes i norsk årsregnskap.

4 c)

Både a og b er riktige påstander. Derfor er c det riktige svaret.

5 b)

Svaret fremkommer slik: $375\ 000 : 1,25 \times 0,65 = 195\ 000$.

6 d)

De tre første påstandene er alle klart feil, mens den siste gir en god beskrivelse av fakta.

Du får ett poeng for hvert riktig svar, og minus ett poeng for hvert feil. Totalt 5-6 poeng gir en A, 4 gir B, 3 gir C, 2 gir D, 1 gir E og mindre enn ett poeng gir F.

.

14.3.5

a) Varebeholdningens verdi: $580\,000 + 200\,000 \times 0,60 = \text{kr } 700\,000$ (svinnet skal selvsagt ikke korrigeres for siden det er borte og derfor allerede er tatt hensyn til ved opptellingen).

b) Overskudd før beholdningskorleksjon:

$$16\,250\,000 - 5\,220\,000 - 10\,250\,000 = 780\,000$$

UB lager: $580\,000 + 200\,000 \times 0,60 = 700\,000$. Det gir en beholdningsøkning på 220 000 i forhold til foreløpig saldobalanse.

Overskudd etter beholdningskorleksjon: $780\,000 + 220\,000 = 1\,000\,000$, hvorav 500 000 disponeres til utbytte og resten til Annen egenkapital.

Dette gir følgende registreringer:

	Foreløpig saldobalanse	Reg. av beholdning	Disponering av overskudd	Endelig saldobalanse
1460 Innkjøpte varer	+480 000	+220 000		+700 000
2000 Aksjekapital	-2 000 000			-2 000 000
2050 Annen egenkapital	-430 000		-500 000	-930 000
2800 Avsatt utbytte	0		-500 000	-500 000
1x-2x Andre balansekontoer	+2 730 000			+ 2730 000
3xxx Diverse inntektskontoer	-16 250 000			-16 250 000
4300 Innkjøp av varer	+5 220 000			+5 220 000
4390 Beholdningsendring varer	0	-220 000		-220 000
4x-88x Diverse kostnadskontoer	+10 250 000			+10 250 000
8920 Disponert til utbytte	0		+500 000	+500 000
8960 Disp. til annen egenkapital	0		+500 000	+500 000
<i>Kontrollsum</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

14.4.2

Riktige påstander: 3, 5, 6, 9, 10, 11, 12, 13, 15,16 og 18.

Du får ett poeng for hvert riktig valg, og minus ett poeng for hvert feil. Totalt 116–18 poeng gir en A, 14-16 gir B, 10–13 gir C, 3 gir D, 5–7 gir E og mindre enn 5 poeng gir F.

14.5.2

- a) Registrering av fakturaen på kr 11 000 000 og verdivurderingen av kontrakten i henhold til løpende avregnings metode ved utgangen av 20x4:

	Foreløpig saldobalanse 31.12.20x4	Registrering av verdivurderingen av kontrakten 31.12.20x4	Endelig saldobalanse 31.12.20x4 (utvalgte kontoer)
1500 Kundefordringer	0	+11 000 000	+11 000 000
1530 Opptjent, ikke fakturert driftsinntekt	0	+3 300 000	+3 300 000
3100 Salgsinntekter	0	-11 000 000	-11 000 000
3110 Kontraktinntekter ikke fakturert	0	-3 300 000	-3 300 000
4000 Materialer	+3 000 000		+3 000 000
5xxx Lønn tilvirkning	+5 500 000		+5 500 000
6x-8x Diverse tilvirkningskostnader	+2 000 000		+2 000 000
5x-8x Salgs- og administrasjonskostnader	+2 500 000		+2 500 000

Opptjent inntekt ved utløpet av 20x4 er totalt kr 14 300 000 (= 65 % av 22 000 000), det vil si kr 3 300 000 mer enn hittil fakturert. Dette må inn i regnskapet som opptjent, ikke fakturert driftsinntekt.

- b) Periodens verdiskaping: 14 300 000. Periodens kostnader: 13 000 000. Da blir overskuddet kr 1 300 000, som i sin helhet skriver seg fra denne kontrakten.
- c) Med periodisk avregning ville verdien av de pågående arbeidene vært satt til kr 10 500 000 (= tilvirkningskostnadene). Med totale kostnader i perioden på kr 13 000 000 ville det blitt et underskudd på kr 2 500 000. Dette er en lite realistisk resultatmåling om de vet sånn noenlunde hva de holder på med.
- d) Lagerverdi: $1\,000 \times 400,00 = \text{kr } 400\,000$.

14.5.3

- a) Forskjellen mellom variable tilvirkningskostnader og totale variable kostnader består i eventuelle variable kostnader i salgs- og/eller administrasjonsavdeling, vanligvis beskjedne beløp.
- b) Forskjellen mellom tilvirkningskost og selvkost utgjøres av faste og variable kostnader i salgs- og/eller administrasjonsavdeling. Særlig de faste kostnadene kan være betydelige.
- c) Verdien av tilvirkede varer settes normalt til tilvirkningskost, dvs. uten påslag for kostnader i salg og administrasjon. Om virkelig verdi unntaksvis er lavere, som regel ukurante varer, benyttes virkelig verdi, dvs. salgsverdi fratrukket eventuelle salgskostnader. For kontrakter med lang tilvirkningstid skal andel av forventet fortjeneste inkluderes i takt med fremdriften (= fullført kontrakts metode). Det er gjort unntak for små foretak som kan vurdere beholdningene til variable tilvirkningskostnader, og de behøver ikke inkludere forventet fortjeneste på kontrakter med lang tilvirkningstid før prosjektene er ferdig.
- d) Varekostnad: $500\,000 + 3\,040\,000 - 600\,000 = 2\,940\,000$
- e) Verdi etter løpende avregning: $82\,800\,000 / 0,92 = 90\,000\,000$ Faktoren på 0,92 (= $1 - 0,08$) fremkommer med forventet fortjeneste på 8 %. Når salgspris er oppgitt, kunne man også regnet slik: 90 % av $100\,000\,000 = 90\,000\,000$.

14.6.3

1c, 2c, 3b, 4b, 5a og 6a.

Du får ett poeng for hvert riktig svar, og minus ett poeng for hvert feil. Totalt 5–6 poeng gir en A, 4 gir B, 3 gir C, 2 gir D, 1 gir E og mindre enn ett poeng gir F.

14.7.2

Riktige påstander: 3, 4, 5, 6, 8, 9 og 10.

Du får ett poeng for hvert riktig valg, og minus ett poeng for hvert feil. Totalt 6–7 poeng gir en A, 5 gir B, 3–4 gir C, 2 gir D, 1 gir E og mindre enn ett poeng gir F.

14.7.3

a) Verdivurdering av aksjene:

	Antall aksjer	Bokført verdi	Kostpris for aksjene	Kurs 31.12. 20x5	Verdi i endelig regnskap	Urealisert gevinst på aksjer	Urealisert tap på aksjer
Norsk Hydro	1 000	300 000	250 000	350,00	350 000	50 000	
Tomra	10 000	500 000	600 000	45,00	450 000		50 000
Statoil	5 000	350 000	300 000	80,00	400 000	50 000	
Tvilsom	10 000	160 000	170 000	20,00	170 000	10 000	
Sum		1 310 000	1 320 000		1 370 000	110 000	50 000

b) Registreringer i regnskapet basert på verdivurderingen foran:

	Foreløpig saldobalanse 31.12.20x5	Verdikorreksjon	Endelig saldobalanse
1810 Aksjer	+1 310 000	+60 000	+1 370 000
8080 Verdiøkning aksjer	0	-110 000	-110 000
8100 Verdireduksjon aksjer	0	+50 000	+50 000

c) Pålydende har ingen betydning for verdivurderingen av aksjer.

d) Gevinst ved salg av Tomra-aksjene: 500 000 – 450 000 (bokført verdi) = 50 000.

e) Justert verdi av LM Ericsson-aksjene: 10 000 x 20,00 x 90/100 = kr 180 000.

14.8.2

- a) Riktige påstander: 2 og 3.
b) Verdivurdering av valutapostene:

	Pålydende	Bokført verdi i kroner	Kurs 31.12. 20x5	Verdi i endelig regnskap	Valuta-gevinst	Valutatap
Bankinnskudd	SEK 900 000	882 000	90,00	810 000		72 000
Bankinnskudd	GBP 100 000	1 000 000	11,50	1 150 000	150 000	
Valuta i kontanter	GBP 1 000	11 000	11,50	11 500	500	
Valuta i kontanter	USD 1 000	6 500	7,00	7 000	500	
Sum kontanter		17 500		18 500	1 000	0

- c) Registreringer i regnskapet som følger av verdivurderingen foran:

	Foreløpig saldobalanse	Korreksjon av valutaposter			Endelig saldobalanse
		Bank-innskudd SEK	Bank-innskudd GBP	Kontanter i valuta	
1909 Valuta kontanter	+17 500			+1 000	+18 500
1940 Bankinnskudd SEK	+882 000	-72 000			+810 000
1941 Bankinnskudd GBP	+1 000 000		+150 000		+1 150 000
8060 Valutagevinst	-60 000		-150 000	-1 000	-211 000
8160 Valutatap	+45 000	+72 000			+117 000

- d) Det er nok mest korrekt å registrere gevinsten og tapet hver for seg, så sant ikke begge deler er ubetydelige. Når det skal presenteres i resultatoppstillingen, kan man gjerne gjøre det netto, og eventuelt presentere detaljene i noter om det er vesentlige beløp.

14.10.4

- a) Resultatkontouer med kreditsaldo viser gunstige resultatelementer. I dette tilfellet overstiger debetsaldoen kreditsaldoen med kr 50 000, dvs. et negativt resultatelement netto (valutatap netto).
- b) Når aksjer selges, regnes kostpris ut som et gjennomsnitt. Gjennomsnittspris per aksje på salgstidspunktet var:
 $(25\,000 + 30\,000) / 200 = 275$
Realisert fortjeneste på salget: $17\,500 - (50 \times 275) = 3\,750$
Kursgevinst (urealisert) på Hydro-aksjene 31.12. i henhold til dagskursprinsippet: $(360 - 275) \times 150 = 12\,750$
- c) Beholdningsendringskonto er en korreksjon til kostnadselementer registrert på andre kontoer. I dette tilfellet har kontoen kreditsaldo, dvs. at den har en kostnadsreduserende effekt. Det betyr at vi på en del andre kontoer har for mye kostnader som ikke vedrører periodens salg (råmaterialer, lønn, mv.), men at vi i stedet har skapt en økt beholdningsverdi som vi vil ha glede av i fremtiden.
- d) Vareforbruk: $100 + 1\,000 - 150 = 950$. Ukurans og svinn er fanget opp i UB-tallet.

15.2.2

a) Registrering av bilagene 1–5:

Konto	Bilag/momenter				Endelig saldo-balanse
	1	2	3	4 + 5	
1920 Bankinnskudd	+840 000	-22 000	-88 000		+730 000
2270 Langsiktig lån	-840 000		+88 000	-76 000	-828 000
2330 Kortsiktig valutalån					0
2950 Påløpne renter				-10 350	-10 350
8150 Rentekostnader		+22 000		+10 350	+32 350
8060 Valutagevinst					0
8160 Valutatap				+76 000	+76 000

b) Riktige påstander: 1, 5, 6 og 8.

15.3.2

a) Skattekostnad: $(550\,000 + 50\,000) \times 28\% - 5\,000 = \text{kr } 163\,000$

b) Betalbar skatt på årets inntekt:
 $(550\,000 + 50\,000 - 150\,000) \times 28\% = \text{kr } 126\,000$

Betalbar skatt som belastes årets resultat: $126\,000 - 5\,000 = \text{kr } 121\,000$.
Det er avsatt kr 5 000 for mye året før.

c) Endring utsatt skatteforpliktelse: $150\,000 \times 28\% = \text{kr } 42\,000$. Dette sparer vi i betalbar skatt nå, men må betale det en gang i fremtiden. For ikke å overvurdere overskuddet blir denne sparte skatten belastet igjen som en økning i utsatt skatteforpliktelse allerede nå. Endringen i utsatt skatt kan også finnes indirekte: skattekostnad – betalbar skatt = endring utsatt skatt = $163\,000 - 121\,000 = 42\,000$

d) Skattekostnad = Betalbar skatt ± endring utsatt skatteforpliktelse

$$180\,000 = 240\,000 \pm ?$$

Det må ut fra denne sammenhengen være en reduksjon i utsatt skatt på 60 000, som debiteres 2x-kontoen for utsatt skatt (fungerer som «skatteinntekt» resultatmessig).

e) Skattekostnaden endres ikke siden ikke noe er endret i årsregnskapet (på linjene foran resultat før skattekostnad). Men betalbar skatt reduseres siden ligningsmyndighetene godtar mer fradrag. For at sammenhengen mellom begrepene skal holde ($SK = BS \pm EUS$) må det da skje en tilsvarende økning i utsatt skatteforpliktelse.

f) 2x-kontoen Beregnet betalbar skatt reduseres (debiteres), mens 2x-kontoen Utsatt skatteforpliktelse øker (krediteres).

g) Utsatt skatteforpliktelse påvirkes bare av endring i midlertidige forskjeller. Her er det en økning på kr 100 000, dvs. utsatt skatteforpliktelse økes med kr 28 000.

- h) Her reduseres overskudd før skattekostnad i årsregnskapet med kr 100 000, dvs. skattekostnaden reduseres med kr 28 000. Betalbar skatt påvirkes ikke av en slik verdivurderingsendring i årsregnskapet og blir derfor uendret. Om sammenhengen $SK = BS \pm EUS$ fortsatt skal gjelde, må utsatt skatteforpliktelse reduseres med kr 28 000. Nedskrivning er en midlertidig forskjell og påvirker derfor utsatt skatt.

15.3.4

- a) Utsatt skatt er ikke gjenstand for særlig interesse fra skattemyndighetenes side, og det er ikke mulig å «snyte» på denne. Det er den betalbare skatten de konsentrerer seg om, og hvor skatteunndragelse kan være aktuelt.
- b) Det er en forskjell mellom skattemessig og regnskapsmessig verdivurdering som i det lange løp vil bli utlignet. Det er bare en midlertidig «uenighet».
- c) Skattekostnaden påvirkes at regnskapsmessig resultat og permanente forskjeller, eventuelt justert for feil avsetning til betalbar skatt året før. Midlertidige forskjeller har derfor ingen effekt på skattekostnaden, kun på dens fordeling mellom betalbar skatt og endring i utsatt skatt.
- d) Økte permanente forskjeller vil øke skattekostnaden (og betalbar skatt)
- e) Skattemessige avskrivninger påvirker betalbar skatt, uansett hva som skjer med de regnskapsmessige avskrivningene.
- f) Skattekostnaden påvirkes ikke av de skattemessige avskrivningene, men av de regnskapsmessige.

15.3.5

- a) En økning av de skattemessige avskrivningene med kr 100 000 ville gitt reduserte betalbare skatter med kr 28 000.
- b) Skattekostnaden endrer seg ikke.
- c) Utsatt skatteforpliktelse ville økt like mye som betalbar skatt ble redusert, dvs. med kr 28 000.
- d) Økte regnskapsmessige avskrivninger med kr 100 000 ville redusert skattekostnaden med kr 28 000.
- e) Skattekostnaden og betalbar skatt reduseres med kr 28 000. Utsatt skatt endres ikke.
- f) Skattekostanden øker med kr 5 600, betalbar skatt øker like mye, men utsatt skatt forblir uendret.

15.3.6

Riktige svar: 1b, 2b, 3c, 4a, 5a og 6a.

15.6.1

- a) Når eiendelen er bestemt til varig eie eller bruk, er den et anleggsmiddel ifølge regnskapsloven. I praksis råder det også et krav om at verdien ikke er ubetydelig, noe som vil avhenge av virksomhetens størrelse. Skatteloven har et krav om varig og vesentlig, uten at dette er bindende for årsregnskapet. Da er varig definert som levetid på 3 år eller mer, og vesentlig om kostpris er kr 15 000 eller mer.
- b) Årlige avskrivninger er kr 20 000 ($= (220\ 000 - 20\ 000) : 10$). Bokført verdi etter 2 år: $220\ 000 - 2 \times 20\ 000 = 180\ 000$.
- c) Bokført verdi etter 2 år med saldoavskrivninger: $220\ 000 \times 0,7^2 = 107\ 800$. Om du har regnet på annen måte, men fått samme resultat, er nok alt OK!
- d) LVP er hovedregelen for aksjer, men om de er børsnotert og likvide, skal dagskursprinsippet brukes.
- e) Resultatet forverres med kr 700 000.
- f) Innkjøp: 1 800 000.
- g) LIFO.
- h) Hovedregel: Spesifikk tilordning (virkelig kostpris). Alternativer til dette: FIFO og gjennomsnittspriser.
- i) Løpende avregning.
- j) I tilvirkningskost inngår alle tilvirkningskostnader: direkte materialer, direkte lønn og indirekte variable og faste tilvirkningskostnader. Salgs- og administrasjonskostnader holdes utenfor, enten de er faste eller variable.
- k) Ingen resultateffekt.

15.6.2

- a) Kr 220 000 ($= 140\ 000 + 80\ 000$).
- b) Gevinst: $(kr\ 110 - kr\ 85) \times 1\ 000 = kr\ 25\ 000$. Kr 85 inne i parenteser er gjennomsnittlig anskaffelseskost for aksjene.
- c) Samlet kostpris: $50\ 000 + 80\ 000 + 120\ 000 = 250\ 000$. Samlet dagskursverdi: $75\ 000 + 60\ 000 + 105\ 000 = 240\ 000$. Etter porteføljeprinsippet blir da verdien 240 000, den laveste av de to.
- d) Virkelig verdi: $121\ 000 : 1,10^2 = 100\ 000$.
- e) 1) Saldometoden og 2) produksjonshetsmetoden.

16.5.2

a) Selskapets åpningsbalanse:

	Moment 1	Moment 2	Moment 3	Åpnings- balanse
1200 Maskiner		+480 000		+480 000
1920 Bankinnskudd	+60 000		-56 000	+4 000
2000 Aksjekapital	-40 000	-320 000		-360 000
2020 Overkursfond	-20 000	-160 000	+56 000	-124 000
2050 Annen egenkapital				0

- b) Egenkapitalprosenten gir uttrykk for soliditeten: $(360\ 000 + 124\ 000) : 484\ 000 = 100\ %$. Det er jo tilfredsstillende, selv om dette nok endrer seg når man kommer i normal drift.
- c) Man har kr 4 000 i disponible likvider, og det er nok mye for lite.
- d) På oppstartstidspunktet kan betalingsevnen bare bedres gjennom opplåning når ikke eierne vil skyte inn mer penger. Jo mer langsiktig opplåningen er, desto lenger har man en gunstig likvideffekt av opplåningen. På litt sikt kan god inntjening være et viktig bidrag til bedret likviditet, om det ikke utbetales som utbytte.
- e) Ved å bedre likviditeten gjennom opplåning vil egenkapitalandelen gå ned, og følgelig soliditeten reduseres.

16.5.6

- 1 Maksimalt utbytte: $3\ 000\ 000 - 500\ 000 = 2\ 500\ 000$
- 2 b
- 3 a

16.5.7

- a) Fri egenkapital ut fra 10 %-regelen = EK før disponering 6 300 000 + årets overskudd 800 000 – 10 % av balansesummen på 15 00 000 = kr 5 600 000, dvs. representerer intet problem mht. maksimum utbytte.

Fri egenkapital ut fra utbyttegrunlaget = Annen EK før disponering 700 000 + årets overskudd 800 000 – FOU 120 000 – goodwill 280 000 – utsatt skattefordel 100 000 – lån til aksjonær/daglig leder 450 000 = 550 000.

Maksimalt utbytte blir da kr 550 000. Siden 15 % utbytte representerer kr 750 000, kan man ikke betale ønsket utbytte, men må redusere det til kr 550 000.

- b) Disponeringen av årsoverskuddet blir da:

Til utbytte:	kr 550 000
Til Annen egenkapital	” 250 000
<u>Sum disponert</u>	<u>kr 800 000</u>

c) Balanse 31.12.:

Forskning og utvikling	120 000	Aksjekapital	5 000 000
Goodwill	280 000	Overkursfond	600 000
Utsatt skattefordel	100 000	Annen egenkapital	950 000
Varige driftsmidler	5 000 000	Udisponert overskudd	0
Varelager	1 800 000	Langsiktig gjeld	2 420 000
Kundefordringer	3 748 000	Leverandørgjeld	2 000 000
Lån til aksjonær/daglig leder	450 000	Skyldig utbytte	550 000
Kontanter/bank	3 502 000	Annen kortsiktig gjeld	3 480 000
Sum eiendeler	15 000 000	Sum egenkapital/gjeld	15 000 000

19.8.2

- a) Anleggsmidlene (og eiendelene) vil øke med kr 2 000 000. På den andre siden av balansen øker egenkapitalen, men den øker ikke med hele beløpet p.g.a. skatteforpliktelsen som hviler på merverdien. Egenkapitalen vil øke med kr 1 440 000 (72% av merverdien) og utsatt skatt øker med kr 560 000 (28%).
- b) Resultatet for 20x5 er blitt påvirket med årets endring i de skjulte reservene. Reservene er økt med kr 150 000 siste året. Økt skjult reserve betyr at resultatet er blitt dårligere enn det egentlig skulle vært. Det reelle overskuddet før skattekostnad er derfor 150 000 bedre. Etter skattekostnad blir korrigert resultat: $850\,000 + (150\,000 \times 0,72) = 958\,000$.
- c) En reduksjon i de skjulte reservene gjør at man ”pynter” på resultatet. Det reelle resultatet før skattekostnad var derfor 75 000 dårligere enn det regnskapet viste, 54 000 dårligere etter skattekostnad.

19.8.3

Riktige svar: Alle unntatt 5, 6 og 9.

19.8.5

- a) Bruttofortjeneste i % for 20x4: $(30\,000 - 20\,400) : 30\,000 = 32\%$.
- b) Selvfinansieringsevne i 20x4: $600 - 80$ (betalt skatten avsatt året før) + 1 200 = 1 720, eventuelt 1 632 med avsatte skatter.
- c) Det egentlige resultatet for 20x4 (før skatt) var: $600\,000 + 110\,000 = 710\,000$.
- d) Kapitalens omløpshastighet: $30\,000 : ((10\,500 + 9\,535) : 2) = 2,99$. Resultatgrad: $750 : 30\,000 = 2,5\%$. Totalrentabilitet: $2,5\% \times 2,995 = 7,49\%$.
- e) Egenkapitalprosent ved utgangen av 20x4: $3\,000 : 10\,500 = 28,6\%$. Kanskje litt lavere enn det man normalt anser for bra.
- f) Totalrentabilitet: $(600 + 150) : ((10\,500 + 9\,535) : 2) = 7,49\%$ ... det samme som vi fikk under spørsmål d!
- g) Egenkapitalrentabiliteten før skatt: $600 : ((3\,000 + 2\,568) : 2) = 21,55\%$.
Etter skatt: $432 : ((3\,000 + 2\,568) : 2) = 15,5\%$. Kunne også beregnes slik: $21,55\% \times 0,72 = 15,5\%$.

- h) Gjennomsnittlig gjeldskostnad: $150 : ((7\,500 + 6\,967) : 2) = 2,07\%$.
- i) Egenkapitalrentabiliteten beregnet ved hjelp av brekkstangsformelen: $7,49\% + (7,49\% - 2,07\%) \times (((7\,500 + 6\,967) : 2) : ((3\,000 + 2\,568) : 2)) = 21,5\%$.
- j) Gjennomsnittlig lagringstid for varene: $360 : (20\,400 : ((3300+2935) : 2)) = 360 : 6,543 = 55$ dager.
- k) Likviditetsgrad 1: $7\,500 : 5\,500 = 1,36$.
Likviditetsgrad 2: $4\,200 : 5\,500 = 0,76$.
- l) Hva er arbeidskapitalen i kr: $7\,500 - 5\,500 = 2\,000$.
Arbeidskapital i prosent av omsetningen: $2\,000 : 30\,000 = 6,67\%$.
- m) Arbeidskapitalsituasjonen kan bare bedres gjennom tiltak blant de langsiktige postene: Økt langsiktig gjeld (nye langsiktige lån, reduserte avdrag), reduserte anleggsmidler/nyinvesteringer og bedret inntjening som holdes tilbake i virksomheten, eller innbetaling fra eierne. Løsningen ligger ikke i å gjøre noe med kortsiktig gjeld eller omløpsmidler!
- n) Disponible betalingsmidler 31.12.20x3: $800 + (1\,000 - 400) = 1\,400$. (For 20x4 er svaret 1 300).

19.8.10

- a) Sentrale nøkkeltall basert på resultatoppstillingen kan være bruttofortjenesten i %, driftsresultatet i % og årsoverskudd i %. Som en utdyping og forklaring av disse kan man også beregne varekostnad, lønnskostnad og andre driftskostnader i %, for å avdekke eventuelle ulikheter mellom bedriftene.

Krøsus har høyest omsetning og høyest overskudd i absolutt verdi. Med årsoverskudd i % av omsetningen forholder det seg slik:

Krøsus: $1\,108\,800 / 15\,000\,000 = 7,4\%$ og i Fattigmann: $5,6\%$

Driftsresultat i % av salgsinntektene:

Krøsus: $1\,500\,000 / 15\,000\,000 = 10\%$ og i Fattigmann: $8,6\%$

Bruttofortjeneste i %:

Krøsus: $(15\,000\,000 - 9\,000\,000) / 15\,000\,000 = 40\%$ og i Fattigmann: $35,7\%$

Krøsus er som vi ser mest lønnsom, uansett nøkkeltall som benyttes. Går vi inn på de ulike kostnadene i %, viser det seg at Krøsus har betydelig høyere lønnskostnader i % av inntektene ($23,3\%$ mot $20,7\%$) og litt høyere andre driftskostnader ($6,7\%$ mot $6,4\%$), men lavere varekostnader (60% mot $64,3\%$).

- b) Totalrentabilitet

Krøsus: $(1\,540\,000 + 0) / 8\,250\,000 = 18,7\%$

Fattigmann: $(1\,090\,500 + 113\,000) / 2\,570\,000 = 46,8\%$

Til tross for klart bedre lønnsomhet enn Fattigmann under punkt a) viser totalrentabiliteten mye dårligere resultat for Krøsus målt gjennom totalrentabilitet. Siden overskuddene (telleren i TR-uttrykket) er høyere

for Krøsus, kan vi vel ha en mistanke om at det er uheldige forhold på kapital siden (nevneren) som skaper problemene for Krøsus (se neste spørsmål).

- c) Resultatgrad (merk det litt spesielle «resultatet» som benyttes i telleren, som inkluderer rentekostnader):

$$\text{Krøsus: } (1\,540\,000 + 0) / 15\,000\,000 = 10,27 \%$$

$$\text{Fattigmann: } (1\,090\,000 + 113\,000) / 14\,000\,000 = 8,59 \%$$

Som vi kunne forvente ut fra beregningene under spørsmål a), kommer Krøsus best ut, og da må kilden til dårligere totalrentabilitet ligge på kapitalens omløpshastighet.

Kapitalens omløpshastighet:

$$\text{Krøsus: } 15\,000\,000 / 8\,250\,000 = 1,82$$

$$\text{Fattigmann: } 14\,000\,000 / 2\,570\,000 = 5,45$$

dvs. svært mye dårligere for Krøsus.

Krøsus har betydelig høyere anleggsmidler, varelager, kundefordringer og bank, mv., men bare litt høyere omsetning. For å bedre totalrentabiliteten bør man kanskje redusere en del blant eiendelene, samt tilstrebe en bedre avkastning på likvidene og øke salget uten å øke kapitalbruken.

Som kjent er totalrentabiliteten:

$$\text{Overskuddsgrad} \times \text{Kapitalens omløpshastighet, som for Krøsus betyr: } 10,27 \times 1,82 = 18,7 \%, \text{ dvs. det samme som vi fant i spørsmål b).}$$

- d) Egenkapitalrentabilitet:

$$\text{Krøsus: } 1\,540\,000 / 7\,500\,000 = 20,5 \%$$

$$\text{Fattigmann: } 1\,090\,500 / 150\,000 = 727 \%$$

Det er vel ingen tvil om hvilke eiere som har best grunn til å være fornøyd?

- e) Fattigmann har alle de karakteristika som kjennetegner virksomheter med svært høy egenkapitalrentabilitet: Lite egenkapital og mye gjeld kombinert med høy totalrentabilitet (og lav lånerente i forhold til totalrentabiliteten). Man tjener med andre ord godt på gjeldsfinansieringen.

- f) Arbeidskapital totalt:

$$\text{Krøsus: } 5\,750\,000 - 750\,000 = 5\,000\,000$$

$$\text{Fattigmann: } 1\,670\,000 - 2\,420\,000 = -750\,000 \text{ (NB: negativ Arbeidskapital)}$$

Arbeidskapital i % av omsetningen er selvsagt også høyest i Krøsus i dette tilfellet.

Likviditetsgrad 1:

$$\text{Krøsus: } 5\,750\,000 / 750\,000 = 7,7 \text{ (meget tilfredsstillende)}$$

$$\text{Fattigmann: } 1\,670\,000 / 2\,420\,000 = 0,7 \text{ (lite tilfredsstillende)}$$

Likviditetsgrad 2:

$$\text{Krøsus: } 3\,500\,000 / 750\,000 = 4,7 \text{ (meget tilfredsstillende)}$$

$$\text{Fattigmann: } 1\,220\,000 / 2\,420\,000 = 0,5 \text{ (lite tilfredsstillende)}$$

Likviditetssituasjonen er i alle henseender meget god i Krøsus. Dette er nok også et lite bidrag til den dårlige lønnsomheten: Mye (for mye) likvider med dårlig avkastning. God likviditet er behagelig, men ikke alltid lønnsomt. Fattigmann synes å ha likviditetsproblemer, men med den gode lønnsomheten kan dette være av forbigående karakter, om ikke eierne tar ut for mye utbytte, og man investerer for mye. Det kan synes som om Fattigmann må strekke leverandørkredittene, noe som kanskje er en medvirkende årsak til at innkjøpsprisene er dårligere (materialforbruk i % av salg indikerer dette). Dersom de som har ytet kortsiktige kreditter til Fattigmann sier opp sine kreditter, vil Fattigmann være riktig ille ute å kjøre, og veien til skifteretten kan være kort til tross for god lønnsomhet. Dette er prisen for den ekstremt høye egenkapitalrentabiliteten, så mindre grådighet på dette området kan kanskje være å anbefale. Utskifting av kortsiktig gjeld gjennom økt langsiktig kapitaltilførsel (egenkapital eller langsiktig gjeld) vil kunne gi en bedre situasjon for Fattigmann. Krøsus kan synes overlikvid om de ikke har store investeringsplaner.

- g) $EKR = TKR + (TKR - GK) \times G/EK$ (hvor EKR står for egenkapitalrentabilitet, TKR = totalrentabilitet, GK = gjeldskostnad, G = gjeld og EK = egenkapital). Vi kan lese formelen slik:

Egenkapitalrentabiliteten tilsvarer totalrentabiliteten + et tillegg (unntaksvis fradrag). Tillegget blir større jo høyere TKR er i forhold til gjeldskostnaden. Tillegget øker også med økende gjeldsgrad (G/EK), dvs. jo større del av virksomheten som er lånefinansiert. Om TKR er lavere enn GK, dvs. man taper penger på hver krone man låner, må eierne «subsidiere» långiverne, og da blir EKR lavere enn TKR.

- h) I dette tilfellet taper man på de lånte pengene. Alle penger brukt i bedriften kaster av seg bare 7 %. Det at de lånte pengene koster 8 %, men bare kaster av seg 7 %, må eierne svi for. Eierne må derfor få mindre avkastning enn 8 %!
- i) Med 100 % egenkapitalfinansiering vil TKR og EKR naturligvis være helt like, i dette tilfellet 7 %.

19.8.13

- a) Analyse av finansieringsstruktur:

(1 000 kr)	Kapitalanvendelse		Kapitalanskaffelse					
	Eiendeler		Egenkapital		Langsiktig gjeld		Kortsiktig gjeld	
	kr	%	kr	%	kr	%	kr	%
Anleggsmidler	25 000	83,3	6 000	24,0	19 000	76,0		
Varelagre	1 200	4,0			1 200	100		
Mest likvide OM	3 800	12,7			600	15,8	3 200	84,2
Omløpsmidler	5 000	16,7	0	0	1 800	36,0	3 200	64,0
Sum	30 000	100	6 000	20,0	20 800	69,3	3 200	10,7

- b) Anleggsmidlene er fullt ut finansiert med langsiktig kapital, og dette er et minimumskrav. I tillegg er lageret fullt ut finansiert med langsiktig kapital. Dette er positivt. Av de mest likvide omløpsmidlene er ca. 16 % dekket av langsiktig kapital.

- c) Prosenttallet nederst i egenkapitalkolonnen viser 20, og dette uttrykker soliditeten (egenkapitalprosenten). 20 % er noe svakt siden 1/3 egenkapital normalt anses for tilfredsstillende.
- d) Selvfinansieringsevne (cash flow) =

$$1\,000\,000 + 220\,000 + 100\,000 - 180\,000 = 1\,140\,000$$

Merk at betalbar skatt (ikke skattekostnaden) går til fradrag. Det er heller ikke feil å trekke fra avsatt til betalbar skatt, i stedet for faktisk betalt. Hva man velger, avhenger litt av hva man ønsker å belyse.

20.1.2

- a) Av de nevnte punktene er det *bare punkt 6, utbetalt utbytte*, som påvirker netto kontantstrøm i perioden. Alt det andre er posteringer i regnskapet som ikke representerer noen kontanttransaksjoner, eller hvor positiv og negativ kontantstrøm er like store, og følgelig heller ikke påvirker netto kontantstrøm.
- b) Postene som påvirker arbeidskapitalen slik den beregnes ut fra balansen: 2, 3, 4, 5, 8, 10 og 12
- c) Likviditetsgrad 1 = Omløpsmidler / Kortsiktig gjeld. Siden dette tallet er mindre enn 1, må kortsiktig gjeld være høyere enn omløpsmidler, dvs. negativ arbeidskapital.
- d) Selvfinansieringsevnen defineres vanligvis som:

Overskudd for skattekostnad – betalbare skatter + avskrivninger + nedskrivninger

Selvfinansieringsevnen kan derfor bare økes gjennom bedret lønnsomhet (eventuelt reduserte betalbare skatter). Av- og nedskrivninger påvirker ikke selvfinansieringsevnen. Om man definerer selvfinansieringsevnen etter fradrag for utbytte, kan redusert utbytte være en måte å øke selvfinansieringsevnen på.

20.1.6

- 1 Beregning av innbetalinger fra vare-/tjenestesalget:

Varesalg	30 000
Utgående mva. (oppgitt)	7 360
Endring kundefordringer <i>brutto</i> (økning –)	–440
Konstaterte tap	–560
Innbetalt fra kunder	36 360

2 Beregning av utbetaling til vareleverandører:

Vareforbruk	-13 800
Andre driftskostnader	-5 410
Mva. på varekjøp	-3 575
Mva. netto på ADK	-1 427
Endring råvarebeholdning (økning -)	-500
Endring forskuddsbetalte kostnader (økning -)	-50
Endring gjeld til vareleverandører (økning +)	240
Endring i påløpne kostnader (økning +)	100
Utbetalt til leverandører for varer og tjenester	-24 422

3 Beregning av utbetaling til lønn mv.:

Lønnskostnader	-7 000
Endring skyldig arbeidsgiveravgift/skattetrekk (økning +)	20
Endring skyldig lønn (økning +)	0
	-6 980

4 Beregning av betalte renter:

Rentekostnader	-470
Endring i påløpne rentekostnader (økning +)	50
	-420

5 Beregning av utbetalinger til skatter og mva.:

Netto mva. (se oppstilling i oppgaveteksten)	-1 813
Betalt inntektsskatt	-370
	-2 183

6 Beregning av innbetalt fra salg varige driftsmidler:

Innbetaling fra salg driftsmidler (note d i foregående oppgave)	460
Mva. som inkluderes ved direkte metode	115
Innbetaling fra salg varige driftsmidler, inkl. mva.	575

7 Beregning av utbetaling til kjøp av varige driftsmidler:

Utbetaling for kjøp av driftsmidler (note e i foregående oppgave)	-1 940
Mva. som skal inkluderes ved direkte metode	-550
Innbetaling fra salg varige driftsmidler, inkl. mva.	-2 490

- a) Kontantstrømoppstillingen etter direkte metode er utfylt nedenfor. Referansene f – g henviser til tilsvarende beregninger i foregående oppgave, mens tallreferansene henviser til beregningene i punktene foran.

Kontantstrømoppstilling – direkte metode	20x5	
<i>Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter</i>		
Innbetalinger fra salg av varer og tjenester	36 360	<i>1</i>
Utbetalinger for varer og tjenester	-24 422	<i>2</i>
Utbetalinger til ansatte, arbeidsgiveravgift, mv.	-6 980	<i>3</i>
Innbetaling av renter	20	
Utbetaling av renter	-420	<i>4</i>
Utbetalinger av skatter og mva.	-2 183	<i>5</i>
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	2 375	
<i>Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter</i>		
Innbetaling ved salg av varige driftsmidler	575	<i>6</i>
Utbetaling ved kjøp av varige driftsmidler	-2 490	<i>7</i>
Innbetaling på kortsiktige og langsiktige fordringer	0	
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-1 915	
<i>Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter</i>		
Innbetalinger fra ny langsiktig gjeld	1 000	
Innbetalinger fra nye kortsiktige lån	0	
Utbetalinger ved nedbetaling av langsiktig gjeld	-3 035	<i>f</i>
Netto økning i kassekreditt (+)	800	
Innbetaling av egenkapital	1 500	
Utbetaling av utbytte	-325	<i>g</i>
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	-60	
<i>Beholdning kontanter og kontantekvivalenter</i>		
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	400	
Kontanter og kontantekvivalenter per 01.01.	200	
Kontanter og kontantekvivalenter per 31.12.	600	

23.1.2

a) Posteringene blir disse:

Konto	Foreløpig saldobal.	Bilag nr./moment nr.				
		1 + 2	3 + 4	5	6 + 7	8 + 9
1100 Bygninger	+1 800 000					
1200 Maskiner	+1 114 000		+200 000			
1460 Varebeholdning	+212 000					
1500 Kundefordringer	+1 487 508				-12 500	+613 125
1700 Forskuddsbetalt leie	0					
1950 Skattetrekk	+330 000	-210 000		+60 000		
2000 Aksjekapital	-500 000					
2050 Annen egenkapital	-340 000					
2120 Utsatt skatt	-109 500					
2240 Pantelån	-1 450 000					
2380 Kassekreditt	-55 300	-95 000	-266 000	-400 000	-62 000	
2400 Leverandørgjeld	-212 000		-250 000		+62 000	-125 000
2500 Betalbar skatt	0					
2600 Skattetrekk	-330 000	+210 000		-60 000		
2700 Utgående mva.	-364 000					-122 625
2710 Inngående mva.	+108 000		+50 000		+2 500	+25 000
2740 Oppgjørskonto mva.	-266 000		+266 000			
2770 Skyldig arb.g.avg.	-155 000	+95 000		-56 400		
2780 Påløpt arb.g.avg.	-62 040			-6 768		
2800 Utbytte	0					
2940 Påløpt ferielønn	-440 000			-48 000		
2962 Påløpt leiekostnad	-10 000					
3000 Salgsinntekt mva.-pl.	-9 100 000					-490 500
3800 Gevinst ved salg AM	-80 000					
4300 Innkjøp av varer	+1 600 500					+100 000
4390 Beh.endring varer	-149 508					
5000 Lønnskostnader	+4 040 000			+400 000		
5180 Ferielønn	+360 000			+48 000		
5400 Arbeidsgiveravgift	+620 400			+63 168		
6010 Avskrivninger	+330 000					
7790 Andre driftskostn.	+1 302 411					
7830 Tap på fordringer	+40 000				+10 000	
8150 Rentekostnad	+278 529					
8300 Betalbar skatt	0					
8320 Endring utsatt skatt	0					
8920 Disponert til utbytte	0					
8960 Til annen egenkapital	0					

Ved registreringen av bilag 5 er et par poster slått sammen av plasshensyn. Kassekreditten er kreditert for kr 400 000 (340 000 for lønn og 60 000 overført skattetrekkskontoen). Konto 5400 Arbeidsgiveravgift er debitert for skyldig arbeidsgiveravgift og påløpt arbeidsgiveravgift i perioden: 56 400 + 6768 = 63 168. For ordens skyld gjøres det oppmerksom på at arbeidsgiveravgiften kan rundes ned til nærmeste hele krone, mens vi har fulgt vanlige avrundingsregler.

Bilag nr. / moment nr.							Endelig saldobal.
a	b	c	d	e	f	g	
	-5 000						+1 795 000
	-25 000						+1 289 000
-122 000							+90 000
							+2 088 133
		+30 000					+30 000
							+180 000
							-500 000
						-250 000	-590 000
				+25 000			-84 500
							-1 450 000
							-878 300
							-525 000
					-125 000		-125 000
							-180 000
						+486 625	0
						-185 500	0
						-301 125	-301 125
							-116 400
							-68 808
						-150 000	-150 000
							-488 000
			-5 000				-15 000
							-9 590 500
							-80 000
							+1 700 500
+122 000							-27 508
							+4 440 000
							+408 000
							+683 568
	+30 000						+360 000
		-30 000	+5 000				+1 277 411
							+50 000
							+278 529
					+125 000		+125 000
				-25 000			-25 000
						+150 000	+150 000
						+250 000	+250 000

b) Nedenfor følger resultat- og balanseoppstillingen.

Resultatregnskap 20x1	
Salgsinntekt	9 590 500
Andre driftsinntekter	80 000
<i>Sum driftsinntekter</i>	9 670 500
Varekostnad	1 672 992
Lønnskostnad	5 531 568
Avskrivninger	360 000
Andre driftskostnader	1 327 411
Driftsresultat	778 529
Rentekostnad	278 529
Resultat før skattekostnad	500 000
Skattekostnad	100 000
Årsoverskudd	400 000
<i>Overføringer:</i>	
Til utbytte	150 000
Overført annen egenkapital	250 000

Balanseoppstilling 31.12.20x1	
Bygninger	1 795 000
Maskiner	1 289 000
<i>Sum anleggsmidler</i>	3 084 000
Varelager	90 000
Kundefordringer	2 088 133
Andre fordringer	30 000
Bankinnskudd, kontanter	180 000
<i>Sum omløpsmidler</i>	2 388 133
Sum eiendeler	5 472 133
Aksjekapital	500 000
Annen egenkapital	590 000
<i>Sum egenkapital</i>	1 090 000
Utsatt skatteforpliktelse	84 500
Langsiktige banklån	1 450 000
Kassekreditt	878 300
Leverandørgjeld	525 000
Betalbar skatt	125 000
Skyldige offentlige avgifter	666 333
Utbytte	150 000
Annen kortsiktig gjeld	503 000
<i>Sum kortsiktig gjeld</i>	2 847 633
<i>Sum gjeld</i>	4 382 133
Sum egenkapital og gjeld	5 472 133

23.1.3

- a) Beholdningen har økt fordi kostnadene er lavere enn innkjøpet (kr 27 508). Beholdningsendringskontoen har kreditsaldo, og en kreditsaldo på en kostnadskonto betyr reduserte kostnader. Disse varene er ikke brukt opp, men er lagt inn på lageret.
- b) Resultatet ble påvirket med bare kr 10 000 (staten tapte resten).
- c) Kr 301 130 (= saldo på konto 2740).
- d) Kostnadene øker ikke siden de er belastet regnskapet etter hvert som de har påløpt.
- e) Det var en reduksjon i utsatt skatteforpliktelse (debet balansekontoen for utsatt skatteforpliktelse). Dette påvirket årsoverskuddet i gunstig retning med kr 25 000 (kredit på resultatkontoen 8320).
- f) Utsatt skatteforpliktelse utgjør kr 84 500 (konto 2120).
- g) Salgsinntekter inklusive mva.: $\text{kr } 9\,590\,500 \times 1,25 = \text{kr } 11\,988\,125$.
- h) Skyldige offentlige avgifter: $180\,000 + 301\,130 + 116\,400 + 68\,808 = 666\,340$.
- i) Påløpt arbeidsgiveravgift: $14,1\% \text{ av } 488\,000 = 68\,808$, som stemmer bra med det som er registrert i regnskapet.
- j) Avdrag har ingen direkte resultateffekt, men påvirker balansen (og på sikt påvirkes rentekostnadene muligens).
- k) Egenkapital: $\text{kr } 500\,000 + \text{kr } 590\,000 = \text{kr } 1\,090\,000$.
- l) Disponibelt ved årsskiftet: $\text{kr } 1\,500\,000 - \text{kr } 878\,300 = \text{kr } 621\,700$.
- m) Bokført verdi (BV) kan finnes slik: $120\,000 \text{ (salgssum)} - \text{BV} = 80\,000 \text{ (gevinst)}$. Registrert verdi må da ha vært kr 40 000 for at sammenhengen skal stemme.

23.1.5

- a) Bokført verdi etter ett år: $890\,000 - 140\,000 = 750\,000$.
- b) Bokført verdi etter 2 år: $890\,000 \times 0,7^2 = 436\,100$. Andre beregningsmåter godtas fullt ut, så lenge svaret blir det samme og tankegangen er riktig.
- c) Når egenkapitalrentabiliteten er lavere enn totalrentabiliteten, så koster de lånte pengene mer enn de kaster av seg i bedriften, det vil si at gjeldskostnaden er høyere enn totalrentabiliteten.
- d) Det skjer ingen ting! TKR er uavhengig av hvor pengene er kommet fra, om det er gjeld eller egenkapital.
- e) Avdraget har ingen resultateffekt!
- f) 510 000.
- g) Vareforbruk: $14\,200\,000 - 800\,000 \text{ (beholdningsøkning)} = 13\,400\,000$.
- h) 360 000.
- i) 400 000.
- j) Når aksjene er børsnotert og likvide (og i tillegg er gruppert blant omløpsmidlene).
- k) Spesifikk tilordning.
- l) Egentlig resultat: $-10\,000 \text{ (underskudd)}$.⁴⁷